

Matus János

A Trump elnökség tanulságai

*Karakter és vezetés*¹

[DOI 10.17047/HADTUD.2020.30.4.46](https://doi.org/10.17047/HADTUD.2020.30.4.46)

2020 több szempontból is különleges elnökválasztási év volt az Egyesült Államokban. Mindenekelőtt különlegessé tette a példa nélküli koronavírus járvány és annak súlyos emberi és anyagi következményei, amelyek az átlagosnál súlyosabban érintették az ország lakosságát. Különlegessé tette továbbá a 2020-as választást a felfokozott társadalmi és politikai megosztottság, amely az erőszak alkalmazását is előidézte. A jelenlegi helyzethez vezető folyamatok már korábban, még az Obama-adminisztráció előtt elkezdődtek. Obama nyolc éve alatt a Demokrata Párt dominanciáját felváltotta a Republikánus Párt többsége a Kongresszus mindkét Házában. Ez a törvényhozói hatalomban bekövetkezett változás felfogható a választók jelzéseiként, hogy változásokat akarnak. 2016-ban Donald Trump megválasztásával bekövetkezett ez a változás.

A tanulmány a Donald Trump alkalmasságáról szóló viták bemutatására tesz kísérletet. Azokra a véleményekre támaszkodik, amelyeket az adminisztrációból önként távozott vagy az elnök által eltávolított munkatársak fogalmaztak meg. Ismerteti néhány hagyományos konzervatív republikánus kampányszakértő állásfoglalását, amelyek kritikát fogalmaztak meg Trump elnök személyével és politikájával kapcsolatban. A Donald Trump elnökségét értékelő egyik legalapvetőbb dokumentum a Mueller-jelentés, a tanulmány fontos forrása volt. A jelentés két kötetben, több mint négyszáz oldal terjedelemben foglalja össze a 2016-os választásba történt orosz beavatkozás vizsgálatának tapasztalatait. Végül bemutatja az Amerikai Pszichiátriai Társaság tagjainak elemzését Donald Trump karakteréről és az elnöki pozíció betöltésére való alkalmasságáról.

KULCSSZAVAK: mentális képesség, kompetencia, narcisztikus személyiségzavar, igazságszolgáltatás akadályozása, nagyozolás, téveszme, mentális károsodás

---

Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar – *National University of Public Service, Faculty of Military Science and Officer Training*; e-mail: matus.janos@upcmail.hu

1 A szerző okleveles közgazdász és munkapszichológus, az MTA doktora. A tanulmányban kifejtett nézetek személyes álláspontjáz tükrözik, nem pedig folyóiratunk szerkesztőbizottságának véleményét.

[A Szerk.]

Lessons of the Trump Presidency

Character and Leadership

The 2020 presidential election has been a special event in the United States for several reasons. First of all, it has been made special by the unprecedented COVID-19 pandemic and its grave consequences with regard to human and material losses which struck US population severely. Intensified social and political division also made the 2020 election somewhat different from previous ones with the inherent danger of the use of violence. Trends leading to the present situation have started earlier, even before the Obama presidency. During the two terms of the Obama presidency the dominance of the Democratic Party ended, and the Republican Party obtained the majority in both Houses of Congress. This change in the legislative branch of government could be taken as the voters' signal to achieve substantial changes. In 2016 with the election of Donald Trump these changes took place.

This paper attempts to highlight the debates about the fitness of Donald Trump for the office of the president. It draws from opinions expressed by former employees of the administration, who left their position voluntarily or were removed by the president. It quotes the opinion of some of the traditional conservative republican election experts, who criticized president Trumps' policies and character. The Mueller report as one of the most important documents on the evaluation of Donald Trump presidency, has been a fundamental source of this paper. This report has summarized in two volumes on more than four hundred pages the conclusions regarding the Russian interference in the 2016 election. In conclusion the paper quotes parts of the analysis about the fitness of Donald Trump for the office of the presidency prepared by the American Psychiatric Society.

KEYWORDS: mental capacity, competency, narcissistic personality disorder, obstruction of justice, grandiosity, delusion, mental impairment

Bevezetés

A 2008-ban elnökké választott demokrata jelölt, Barack Obama egyik legfontosabb céljának tekintette az amerikai társadalomban tapasztalható megosztottság mérséklését, a Demokrata és a Republikánus Párt közötti konszenzus lehetőségeinek elősegítését. Ebben az időben számos súlyos probléma várt megoldásra az Egyesült Államokban. Mindenekelőtt foglalkozni kellett a 2008 októberében kirobbant pénzügyi válság következményeinek kezelésével. Az elnök a bankrendszer konszolidálása mellett döntött, amely éles társadalmi vitákat váltott ki. Ebben a konfliktusos helyzetben jelent meg egy új politikai mozgalom, a Tea Party, amely fokozatosan növelte befolyását a társadalom különböző csoportjaiban, többek között a Republikánus Párt soraiban is. Az új mozgalomnak, amely éles támadásokat indított az Obama-adminisztráció ellen, egyik hangadója az a Sarah Palin volt, aki John McCain republikánus elnökjelölt alelnök jelöltje volt a 2008. évi választások során. Sokan Donald Trump előfutárját látják benne, aki elsőként alkalmazta a Facebookot, nem mindig a valóságot tükröző tartalmak közlésére.

Obama első törvényhozási sikere az egészségügyi reform törvény (OBAMACARE) elfogadása volt 2009 decemberében, amit azt tett lehetővé, hogy akkor még a Kongresszus mindkét házában a demokraták voltak többségben. A kétpárti együttműködésre azonban már ebben az esetben sem támaszkodhatott, valamennyi republikánus képviselő és szenátor a törvényjavaslat ellen szavazott.

2010-ben a demokraták kisebbségbe kerültek a Képviselőházban, ez jelentősen korlátozta az elnök mozgásterét a jogalkotásban. A kétpárti együttműködés lehetőségét tovább korlátozta az a tény, hogy a Tea Party növelte befolyását a Republikánus Pártban, és 87 republikánus törvényhozó csatlakozott az új és egyre aktívabb mozgalomhoz. A Republikánus Párton belül fokozódó viták következtében fokozatosan háttérbe szorultak azok a hagyományos konzervatív republikánus törvényhozók, akik fontos ügyekben hajlandók lettek volna együttműködni a demokratákkal. Ilyen ügy volt a fegyvertartás szabályozása, amely az egyre szaporodó iskolai lövöldözések miatt vált sürgetővé. A fegyvervásárlás előtt alkalmazott háttérellenőrzés kérdésében kezdtek kialakulni egy kétpárti egyetértés körvonalai, azonban a fegyverlobbyval jó kapcsolatot ápoló Tea Party csoport nyomására meghiúsult a törvényi szabályozás.

Obama elnök számára súlyos lelki terhet jelentett a fokozódó rendőri brutalitás alkalmazása afro-amerikai állampolgárok ellen. Minden egyes esetre jelentős késéssel reagált, és minden alkalommal nagyon kimérten nyilatkozott. Ezzel mindenekelőtt az afro-amerikai közösség elégedetlenségét váltotta ki, amely nehezményezte, hogy nem ítéli el az igazságtalan és indokolatlan rendőri erőszakot. Egy újságírónak magánbeszélgetésen bevallotta, neki származása miatt különös gonddal kellett vigyázni arra, hogy ne vádolhassák elfogultsággal egyetlen csoport irányában sem.

2014-ben az időközi választások eredményeként mind a Képviselőházban, mind a Szenátusban a republikánusok kerültek többségbe, akik egyértelmű jelét adták, hogy nem kívánnak együttműködni az elnökkel. Ettől az időponttól Obama elnök számára egyetlen jogi lehetőségként az elnöki rendeletek kiadása maradt az ország kormányzása céljából. Ezt a gyakorlatot az ellenzék éles kritikája fogadta, és a diktatúra bevezetésével vádolták az elnököt.

Elnöksége végén Barack Obama elismerte, hogy nem sikerült elérni legfőbb célját, a megosztottság megszüntetését az amerikai társadalomban. A pártok közötti viszony nem javult, és a Törvényhozásban sem sikerült kétpárti megoldásokat találni az ország legégetőbb belső problémáira. Elnöksége végén elhangzott beszédeiben Obama elnök hangsúlyozta, hogy kompromisszumok nélkül nem működik a demokrácia. Nagy veszélyt látott abban, hogy az Egyesült Államokban visszalépés történik a törzsi állapotok felé, és általánossá válik a kölcsönös bűnbakkeresés.

A 2012-es választási kampány során feltűnt egy új szereplő Donald Trump személyében, aki a Republikánus Párt elnökjelölt kongresszusán elmondta a Mitt Romney szenátor jelöltségét támogató beszédet. A republikánus jelölt veresége után egy héttel Trump regisztrálta magát a 2016-os választásokra a következő jelszóval: „Make America Great Again”.¹

Donald Trump útja az elnökséghez

Donald Trump Dwight Eisenhower óta az első elnök, aki korábban nem pályázott választás útján elnyerhető közszolgálati funkcióra. Örökölt vagyonára alapozott, ingatlanfejlesztéssel összefüggő üzleti tevékenységet folytatott. Az 1980-as évek végétől, üzleti sikereire

---

¹ America's Great Divide. Part I / PBS FRONTLINE

Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=SnMBYMotwEs&t=153s> (Letöltés: 2020. 09. 03.)

hivatkozva a sajtó munkatársai egyre gyakrabban tették fel neki a kérdést, hogy nem akar-e politikai pályára lépni. Válaszaiban azt hangsúlyozta, hogy rossznak tartja az ország állapotát, bírálta a politikai elitet és elsősorban az adminisztrációt, de elnöki ambícióiról nem beszélt. Időközben Trump az üzleti tevékenysége mellett, mint televíziós személyiség is ismertté vált a „The Apprentice” (A tanonc) című sorozatnak köszönhetően. Végül 2015 júniusában bejelentette, hogy indul a 2016-os elnökválasztási versenyben.

A *Washington Post* című lap munkatársainak egy csoportja arra a következtetésre jutott, hogy a közvélemény számára Donald Trump alkalmasságának megítéléséhez nem elégséges az üzleti tevékenységéről és a televíziós szerepléseiről rendelkezésre álló információ. Ezért elindítottak egy projektet Trump üzleti tevékenységével, családi hátterével, politikai gondolkodásával és karakterével kapcsolatos információk gyűjtésére. A projektet maga Trump is támogatta, és interjúkat is adott a lap munkatársainak. A 2016 első felében megjelent könyv azonban nem nyerte meg a tetszését, ezért egy nyilatkozatában eltanácsolta az érdeklődőket annak megvásárlásától. Ezzel viszont nagymértékben megnövelte a könyv forgalmát.

Üzleti tevékenységének tanulmányozása arra fókuszált, hogyan kezelte a nehéz helyzeteket és válságokat. Az újságíró kiderítette, hogy összesen hat pénzügyi csődöt élt át (Trump csak négyet ismert el), ezek az Atlantic Cityben lévő játékkaszinóival voltak kapcsolatban. A csődhelyzetekből sikeresen kilábal, köszönhetően töretlen optimizmusának és nárcisztikus hajlamainak, amelyek meglétére maga Trump hívta fel a figyelmet. Amerikai befektetésein kívül külföldön is rendelkezett tekintélyes vagyonnal, többek között Panamában, Azerbajdzsánban, és befektetéseket készített elő Oroszországban. Üzleti tevékenysége során gyakran pereskedett, és különleges keménységéről volt közismert. A perekkel kapcsolatos jogi technikákat egy Roy Cohn nevű ismert New York-i jogásztól tanulta, aki Joseph McCarthy szenátor egyik tanácsadója volt az 1950-es években.

Trump üzleti karrierjének kezdeti szakaszában tipikus New York-i playboyként vált ismertté. Társaságban mindig csinos hölgyekkel jelent meg és gyakran szerepelt színes lapok címlapjain. Első felesége, cseh síbajnok volt. Második felesége Marla Mamples Georgia állam szépségkirálynője. Harmadik, egyben jelenlegi felesége Melania szlovén származású manöken. Házasságaiból három felnőtt és egy fiatalos gyermek van.

A politikával való kapcsolata az 1990-es évek közepétől volt érzékelhető, amikor még nem volt kötődése a pártokhoz. Pénzadománnyal támogatta mindkét párt jelöltjeinek választási kampányát. Gondolkodott egy harmadik párt létrehozásáról, mert nem értett egyet azzal, ahogy a Republikánus Pártban (például Pat Buchanan konzervatív kommentátor) beszéltek az etnikai kisebbségekről. Az ő nézetei akkor sokkal befogadóbbak voltak. Ilyen előzmények után nagy meglepetést keltett, amikor a republikánus jelöltségért folytatott versengésben élesen támadta a mexikói bevándorlókat. A *Washington Post* kutatócsoportjának válasza a jelenségre az volt, hogy Trump valójában inkább showmannak tekintette magát, mint politikusnak. Beszédei során érzékenyen figyelte a hallgatóság reakcióit, és azok alapján alakította mondanivalóját. Kiváló érzéke volt a tömeggel való kapcsolatteremtéshez.

Az így kialakított érzelmi azonosulás a későbbiekben nagyban hozzájárult választási sikeréhez.

Trump személyes tulajdonságaival kapcsolatban az újságírók tapasztalatai kezdetben kedvezőek voltak. Szívélyesen és segítőkészen fogadta őket. Sokat és szakszerűen beszélt szakmájáról, főleg az építéssel kapcsolatos tapasztalatairól. Szívesen beszélt televíziós múltjáról, kiváltképpen a *Tanonc* című sorozat nézettségéről. Más témákban azonban meglehetősen alacsony tudásszintről tett tanúbizonyságot. Modoráról és érzelmi kiegyensúlyozatlanságáról ismerősei és munkatársai köréből számos negatív megjegyzés hangzott el. Az egyik újságíró szerint Trumpgal beszélgetve az a benyomás keletkezik, hogy amit mond nem biztos, hogy egybeesik azzal, amit gondol. A környezetével folytatott interjúkból az is kiderült, nehezen lehet kompromisszumokra készíteni, általában kikényszeríti akaratának érvényesítését. Munkamódszeréről maga Trump mondta el, hogy nem olvas elemzéseket és jelentéseket, előnyben részesíti a szóbeli tájékoztatást a munkatársai részéről.

Az interjúk alkalmával, amikor Trump nehéz helyzetekről és kudarcokról beszélt, gyakran használta azt a fordulatot, hogy a rendszert elrontották (*system is rigged*), ami azt jelezte, hogy a hibákért és problémákért mindig másra hárította a felelősséget. Az eredményeket viszont hajlamos volt saját magának tulajdonítani. A kötet szerzői végül feltették a kérdést, hogy az általuk tapasztaltak alapján mi várható, ha Trumpot elnökké választják. Hogyan változtatja meg az elnökséget, amikor olyan problémahalmazt kell majd kezelnie, amelyekkel kapcsolatban nincs tapasztalata. Mint üzletember, egyszemélyes hadsereggént működött, mert tanácsokat nem fogadott el. Ha nem választják meg, a gyerekkorától belenevelt győzni akarás és agresszivitás milyen lépésekre készíti.²

A választási kampány kezdetén Donald Trump elnöki ambícióit többen tekintették inkább humorosnak, mint komolynak. Sokan csak egy rajzfilmmfigurát láttak benne. Kampánystábjának tagjai sem voltak optimisták győzelmi esélyeit illetően. Trump első kampányfőnöke, Corey Lewandowsky, öt százalék esélyt adott a Republikánus Párt elnökjelöltségének megszerzésére. Az első közvéleménykutatások eredményei is a pesszimista várakozásokat erősítették. Az első nyilvános megszólalásai inkább rontották, mint javították győzelmi esélyeit. Nagy általános felháborodás követte azokat a kijelentéseit, amelyekben a mexikói bevándorlókat kábítószeres és nőket erőszakoló bűnözőknek nevezte. Mind a közvéleményben, mind a Republikánus Párt soraiban megütközést váltott ki, amikor egy Iowa államban szervezett elnökjelölti vitán becsmérő szavakkal illette John McCain republikánus szenátort, aki részt vett a vietnami háborúban, és több évet töltött vietnami fogságban. Trump érvelése szerint, aki fogságba esik, az nem tekinthető háborús hősnak. A Republikánus Párt számos tagjának felszólítása ellenére sem kért bocsánatot megjegyzéseiért McCain szenátortól.

A következő incidens a republikánus elnökjelöltek Clevelandban szervezett vitáján történt. A vitavezető újságíró hölgy a nőekkel kapcsolatos korábbi obszcén kijelentéseire utalva megkérdezte Trumpot, hogyan viszonyul ezekhez a megnyilvánulásokhoz. Trump válasza: „amit mondtam, egy nőre vonatkoztak.” Nem sajnálkozott kijelentései miatt, helyette a vitavezetőt vádolta a szerinte méltánytalan kérdés miatt. Később egy televíziós interjúban a korábbiakhoz hasonló obszcén kifejezésekkel illette a vitavezető újságíró

---

² Revealing the True Donald Trump: A Devastating Indictment of His Business and Life.

Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=bPhfxJ3dpO4&t=2377s> (Letöltés: 2020. 07. 03.)

hölgyet. A politikai elit körében általános felháborodás volt a válasz, Trump támogatottsága viszont növekedett a közvéleménykutatások szerint.

Az országjárás során egyre nagyobb tömeg jelent meg Trump gyűlésein. Beszédeiben azokkal a témákkal foglalkozott, amelyekről úgy vélte, hogy foglalkoztatják az embereket. A bevándorlók, az erőszak terjedése és a munkanélküliség, valamint az egyenlőtlen, Amerika számára káros kereskedelmi gyakorlat bírálata voltak a fő témái. Közben kezdtek körvonalazódni az elnökjelölti verseny kilátásai, és Trump sorra nyerte az előválasztásokat. Versenytársai, akik kezdetben nem vették komolyan, elkezdtek foglalkozni Trump megállításának lehetőségével. Lindsey Graham dél-karolinai republikánus szenátor egy nyilatkozatában fajgyűlölő, idegengyűlölő vallásos bigottnak nevezte Trumpot. Egy olyan ember áll nyerésre, aki a hazugságaival szerzett előnyt, mondta Marco Rubio floridai republikánus szenátor. Ted Cruz texasi republikánus szenátor patológikus hazudozónak nevezte Trumpot. Trump egy álságos személy, az ígéretei semmit nem érnek, jelentette ki Mitt Romney, Utah állam republikánus szenátora. Ezek a kijelentések részei voltak a republikánus establishment erőfeszítéseinek Trump megállítására.

A republikánus elnökjelöltek Dél Karolinában rendezett utolsó vitáján egy kíméletlen politikai produkcióval Trump szinte „letaposta” ellenfeleit. Felrúgott minden szabályt, ami érvényes volt a korábbi választások során. Nem úgy viselkedett, mint a Republikánus Párt képviselője, hanem saját magát képviselte, érezve a tömeggyűléseken tapasztalt támogatást. A vita után ellenfelei sorra szálltak ki a versenyből. A kampány kezdetén összesen tizenhét republikánus jelölt indult a versenyben, öten már az előválasztások előtt visszaléptek, most további tizenegy jelölt adta fel, és maradt egyedül Donald Trump. Közben folytatódott a tömeggyűlések, ahol Trump keményen ostromozta a politikai elitet, többek között a Republikánus Pártot is, mert szerinte nem tesznek semmit az ország problémáinak megoldására. Hangsúlyozta, egyedül ő ismeri ezeket a problémákat, és egyedül ő tudja megoldani őket. Eddig az egész világra kiterjedően építette saját üzleti vállalkozásait, most ugyanezt teszi majd az Egyesült Államok és polgárai számára, amennyiben elnökké választják.

2016. július 22-én a Republikánus Párt elnökjelölti gyűlésén Donald Trumpot elnökjelöltté választották. Egy héttel később a Demokrata Párt kongresszusa megerősítette Hillary Clinton jelöltségét. Az itt elhangzott beszédek a diverzitást, az ország lakosságának színes összetételét hangsúlyozták. Ennek alátámasztására beszédet mondott egy muszlim vallású apa (feltehetően pakisztáni bevándorló), akinek a fia az amerikai hadsereg katonájaként halt meg Irakban. Beszédében megjegyezte, ha Donald Trump lett volna az elnök annak idején, ma nem lehetnének amerikai állampolgárok. Trump válaszként tiszteletlen megjegyzésekkel illette a családot, ismét jelentős negatív sajtóvisszhangok kíséretében. Tanácsadói helytelenítették Trump lépését, és változtatást javasoltak a kampánystratégiában. Steve Bannon, az újonnan szerződött kampánytanácsadó viszont azt javasolta, maradjon Trump természetes önmaga, nem célszerű változtatni a stílusán.

Clinton és Trump első elnökjelölti vitáját az amerikaiak többségének véleménye szerint Clinton nyerte. Trump saját kampánystábjá is elismerte, hogy nem készült fel, kizárólag ösztöneire támaszkodott a vitában. A második vita előtt két nappal nyilvánosságra került egy 2005-ben készült videó, amelyen Donald Trump látható és hallható, amint vulgáris nyelvezetet használva beszél a nőkről. Az elnökjelölti vitán élénk érdeklődés tárgya lett a téma, és számos kérdést tettek fel a résztvevők. Trump a kérdésekre azt válaszolta, soha

nem állította, hogy tökéletes, követett el hibákat, és ezért elnézést kért azoktól, akiket megbántott. Ezt követően azonnal áttért a Bill Clinton által elkövetett nők elleni molesztálásokra, amelyeket sokkal súlyosabbnak minősített az övéénél. Állításai alátámasztására az elnökjelölti vitát megelőző sajtótájékoztatón bemutatott négy hölgyet, mint Bill Clinton áldozatait, akik alátámasztották Clinton elleni vádjait.

Az elnökjelölti viták utáni esélylatolgatás még mindig Trump hátrányát jelezte. A második vitát követő napokban egy váratlan esemény megnövelte Trump esélyeit. A Wikileaks több min 30 ezer email üzenetet hozott nyilvánosságra, amelyek Hillary Clinton külügyminisztersége idején keletkeztek, és közöttük voltak kompromittáló dokumentumok is. A Trumpot kompromittáló videó gyakorlatilag eltűnt, és a Clinton email-üzenetek kerültek az érdeklődés középpontjába. Az amerikai sajtó nagy terjedelemben foglalkozott az email-üzenetekkel, és találgatások kezdődtek az orosz titkosszolgálat szerepéről a publikálásukban. Az ügyben az FBI is nyomozást indított.³A 2016-os elnökválasztás hivatalos eredménye:

Donald Trump:	állampolgári szavazatok száma – 62 984 828; elektori szavazatok száma – 304
Hillary Clinton:	állampolgári szavazatok száma – 65 853 514; elektori szavazatok száma – 227

Mivel az Alkotmány szerint az elektorok száma a döntő, Donald Trump nyerte el az elnökséget.

Donald Trump karaktere a fókuszban

A 2020. évi választások során korábban nem tapasztalt intenzitású érdeklődés nyilvánult meg az Egyesült Államokban a politikusi karakter iránt. Ez az érdeklődés döntően Trump elnök személyével kapcsolatos, amelynek számos oka lehet. Az okok közül minden bizonnyal a COVID-19 pandémia kezelésével kapcsolatos intézkedések emelhetők ki az első helyen. Az elnök ugyanis erőteljes bírálatokat kapott a járvány veszélyességének lebecsüléséért és a védekezés elhanyagolásáért. A választások időpontjáig a megbetegedések száma elérte a 9 milliót, a fertőzés következtében elhunytak száma meghaladta a 230 ezret. 2020 januárjában Trump elnök a nyilvánosság előtt az egyszerű influenzához hasonlította a járványt, amely szerinte gyorsan véget ér. Bob Woodward publicista könyve alapján ma már közismert, hogy az elnök tisztában volt a vírus veszélyességével, azonban a pánik elkerülésére való hivatkozással ezt elhallgatta a közvélemény elől.⁴A későbbiek során pedig az amerikai orvostársadalom döntő többségével szemben a maszk viselést és más védekezési mechanizmusokat nyilvánított feleslegesnek, és a járvány gyors befejeződését prognosztizálta. A legutóbbi érvelése szerint nem a járvány kezelésére, hanem a vakcina előállításának és elosztásának felgyorsítására kell koncentrálni.

³ Trump's Road to the White House/ FRONTLINE – PBS

Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=SMwXKI0odq8&t=1238s> (Letöltés: 2020. 07. 03.)

⁴ Inside Donald Trump's 18 Recorded Interviews with Bob Woodward for his Book „Rage”. Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=qvfiOQPhUms&t=1s> (Letöltés: 2020. 10. 21.) ⁶ *Scientific American*, 2020. szeptember 15.

A nyár során intenzívvé váló elnökválasztási kampányban a járványkezeléssel kapcsolatos elnöki politika központi szerepet kapott. A Trump elnök politikájával és személyiségével kapcsolatos bírálatok különböző forrásokból váltak ismertté a közvélemény számára. A kritikus véleményekre ösztönző motivációk között megtalálhatók tudományos tényekre, kormányzati tapasztalatokra, katonai hivatásra, pártpolitikai értékekre és érdekekre, pszichiátriai elemzésekre és érzelmekre alapozott hivatkozások. A tudományos tényekre alapozott motiváció egyik kiemelkedő példája a *Scientific American* című tudományos folyóirat szerkesztőségi cikke, amelyben az alábbi megállapítás található: „A tudomány és a tények azt mutatják, hogy Donald Trump súlyos károkat okozott az Egyesült Államoknak és népének azzal, hogy elutasítja a tényeket és a tudományt. Ennek legsúlyosabb példája a COVID-19 pandémiára adott tisztességtelen és a szakmai tudást nélkülöző válasz”.⁶

Laura Helmut, a tudományos magazin főszerkesztője egy TV interjúban így kommentálta a lap szerkesztőségének döntését: „A *Scientific American* 175 éves történetében ez az első alkalom, amikor egy politikai jelöltet támogatunk. Kérem szavazzanak Joe Bidenre, és ezzel is támogassák az egészségügyet, a környezetvédelmet, a tényekre alapozott politikát és az igazságot a félrevezetéssel szemben.” A főszerkesztő kiemelte, hogy Trump elnök hatása a tudományra, különösen a pandémia kezelésével kapcsolatban volt katasztrófális. Az elnök politikája miatt gyengültek az Egyesült Államok nemzetközi tudományos kapcsolatai, többek között Kínával is, és ez hatott a pandémia kezelésére. Trump elnök pandémiával kapcsolatos politikájának következményei mutatták meg igazán a fantáziára épülő politika káros hatásait.⁵

Volt kormánytagok és a Fehér Ház alkalmazottainak véleménye

A szakértői véleményeket azok a volt kormányzati tisztségviselők képviselik, akik vagy önszántukból távoztak pozíciójukból, vagy az elnök távolította el őket. Az elsők között leváltott Rex Tillerson, az Exxon-Mobil olajtársaság elnök-vezérigazgatói pozícióját váltotta fel a külügyminiszteri megbízatással, ahol mindössze egy évet töltött. Az amerikai sajtó által kiszivárogtatott hírek szerint még pozícióban lévő külügyminiszterként, munkatársai előtt egy alkalommal moron-nak (8-12-éves gyermek szellemi szintjén lévő személy) nevezte az elnököt. Leváltása nem sokat váratott magára. A CBS televízió *This Morning* című műsorának adott interjúban Tillerson elmondta, hogy a külügyminiszteri pozícióra történt felkérés előtt személyesen nem találkozott Trump elnökkel. Kapcsolatuk kezdetétől idegen volt számára az elnök stílusa, ösztönös cselekedetei és impulzivitása. Előző munkahelyén megszokta a fegyelmet és a megtervezett folyamat szerinti döntéseket. Ezzel szemben a Fehér Házban fegyelmetlenséget tapasztalt. Szerinte az elnök nem olvasta el a jelentéseket, a problémák részletei nem érdekelték, és a döntéseit nem előzte meg alapos megfontolás. Esetenként törvényekbe ütköző vagy nemzetközi jogot sértő döntéseket készült meghozni. Ezekről nehéz volt lebeszélni, mert az ellenvéleményeket nehezen fogadta el. Minden ellenvéleményt és kritikát nagy frusztrációként élt meg. Tillerson végül

⁵ Laura Helmut: Why Scientific American is Giving its First Ever Presidential Endorsement? Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=z9HyWKwc40w&t=37s> (Letöltés: 2020. 10. 26.)

arra a következtetésre jutott, hogy stílusuk és értékrendjük olyan mértékben különbözik egymástól, amely lehetetlenné teszi az együttműködést.⁶

2018 nyarán már magánemberként, Tillerson a Virginia Military Institute (VMI) díszvendége volt, és a kadétek kibocsátóján ő mondta az ünnepi beszédet. A beszédben az amerikai társadalom helyzetét jellemezve kiemelte az etikus magatartás és a professzionális integritás fontosságát, amelyek jelenleg válságban vannak. Szerinte, ha a vezetők eltitkolják az igazságot a közvélemény elől, veszélybe kerül a demokrácia és a szabadság. Vallásos ember lévén, a fenti összefüggés alátámasztására János Evangéliumából idézte az alábbiakat: Jézus a benne hívő zsidókhoz fordult: „Ha kitarotok tanításomban, valóban tanítványaim lesztek, megismeritek az igazságot, és az igazság szabaddá tesz benneteket.”⁷ Az igazság hiányában az emberek alternatív tényeket keresnek, azokra építve azonban nem lehet szembenézni a jövő kihívásaival. Az igazság eltitkolásának következménye az összeesküvés-elméletek és a vágyakra alapozott gondolkodás (*wishful thinking*) virágzása. Hangsúlyozta az Egyesült Államok által létrehozott szövetségi rendszer fenntartásának fontosságát és a közös értékrendszer megőrzését. Felhívta a kadétek figyelmét a VMI Becsület Kódexére, amely tartalmazza azokat a morális és professzionális normákat, amelyekre nagy szüksége van az Egyesült Államoknak a jelenlegi helyzetben. A beszédben Tillerson nem említette a Trump-adminisztrációban szerzett tapasztalatait, azonban a felvetett problémák egyértelműen jelezték, hogy a kormányzás etikai és professzionális hiányosságaira kívánta felhívni a figyelmet.⁸

A Trump elnök által eltávolított munkatársak között a maga nemében a legérdekesebb eset Anthony Scaramucci, aki 2017. július 21. és 31. között mindössze 10 napot szolgált a Fehér Házban kommunikációs igazgatóként. Kinevezése előtt a Goldman-Sachs befektetési cégnél dolgozott hosszú évekig, mint pénzügyi szakértő. A választási kampányokban – beleértve Donald Trump kampányát is – a Republikánus Párt jelöltjeinek szervezte a pénzügyi támogatást. Eltávolításának oka a Fehér Ház stábján belül a munkatársak között kirobbant vita volt.

Scaramucci Trump politikai sikerének forrását A *Tanonc* című valóság TV show-ban látja, amely 2004 és 2017 között népszerű volt az Egyesült Államokban. Trump műsorvezetőként szerepelt a sorozatban, amely egyben arra is szolgált, hogy bemutassa saját üzleti sikereit. Ez volt az az időszak az Egyesült Államokban, amikor a népesség szegényebb ötven százalékának életszínvonala nem javult, vagy éppen romlott. A TV sorozatban bemutatott üzleti sikere nyomán Trump népszerűvé vált az amerikaiak gazdaságilag kevésbé sikeres csoportjai körében. Üzleti sikereit Tony Schwarz újságíróval közösen írt könyvében, a *The Art of The Deal*-ben is a közvélemény elé tárta. Scaramucci szerint Trump 2016-os váratlan sikerében szerepet játszott a televízió segítségével szerzett ismertsége mellett az is, hogy alternatívát kínált a hagyományos politikussal szemben, akik egyre népszerűtlenebbé váltak ebben az időszakban.

⁶ CBS This Morning, Rex Tillerson Opens up on Trump and His Firing.

Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=r6Rc68FXk-E&t=2s> (Letöltés: 2020. 10. 26)

⁷ János Evangéliuma 8. Jézus és Ábrahám. Ószövetségi és Újszövetségi Szentírás. Budapest, Szent István Társulat. Az Apostoli Szentszék Kiadója, 2015. 1201. o.

⁸ Former Secretary of State Tillerson Delivers Remarks at VMI Commencement.

Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=GRsnJhHEfk> (Letöltés: 2020. 10. 22.)

Scaramucci jellemzése alapján érdekes kép alakult ki Trump személyiségéről. Tillerson jellemzésével összhangban ő is megállapította, hogy az elnöknek olvasási nehézségei voltak, és feltételezte, hogy tanulási nehézségei is lehettek. Kiváló tehetsége volt viszont a helyzetek ösztönös olvasásához, és képes volt a gyors és magabiztos reagálásra. Üzleti sikereinek kommunikálását ügyesen kombinálta egyszerű beszédmódjával, amely elemi iskolások által használt szófordulatokra épült. Ez utóbbi jellegzetességet angol nyelvi szakértők is alátámasztották.

Az elnöki feladatok ellátásában azonban nem a fentiek voltak az elsődleges zavaró tényezők. A túlzott „én” centrikusság, a problémák saját érdek szempontjából történő kezelése okozta a legsúlyosabb gondokat. Irreális feltételezésekre épülő világot épített maga körül, és ebbe akarta belekényszeríteni munkatársait is. Azok a munkatársak, akik nem tudtak beilleszkedni ebbe a világba vagy önként távoztak, vagy eltávolította őket. A Fehér Házban olyan munkatársak maradtak, akik megalkudtak ezzel a helyzettel, de ugyanakkor nem tudták kompenzálni az elnök hiányosságait a bonyolult feladatok menedzselésében. Az ötletelések eredményeként olyan pótcselekvéseket találtak ki, mint az elnök pózolása a washingtoni Szent Johns templom előtt kezében a bibliával. Anthony Scaramucci 2020. június 1-én határozottan azt az előrejelzést fogalmazta meg, hogy a novemberi választások során Trump veszít, és ő személyesen egy új politikai hullám érkezésére számít. Donald Trump ugyanis nem váltotta be választóinak azt az elvárását, hogy egy képzett és tapasztalt üzletemberre bízzák az ország vezetését, helyette egy törzsi vezetőt kaptak.⁹ Scaramucci foglalkozott még az elnök tényekhez való meglehetősen kötetlen viszonyával. A *Washington Post* statisztikai adatokkal is megerősítette Scaramucci általános megjegyzését, amelyek szerint 2020 júliusáig Trump több mint 20 000 hamis tényt vagy félrevezető információt közölt, átlagosan napi tizenkettőt.¹⁰

Trump elnök munkastílusáról és a kormányzáshoz szükséges tájékozottságáról John Bolton nemzetbiztonsági tanácsadó adta a legalaposabb elemzést. Bolton hagyományos konzervatívként és „reagani” republikánusként jellemezte önmagát. Sok évtizedes diplomáciai múlttal a háta mögött, 2018 tavaszán kapott megbízást Trump elnöktől a nemzetbiztonsági tanácsadói pozícióra. Kinevezését megelőzően Bolton gyakran szerepelt a FOX News TV adásaiban, Trump a kommentárjai alapján döntött kinevezéséről. Másfél évvel később, 2019 szeptemberében távozott az adminisztrációból, miután számos nemzetközi biztonsági probléma kapcsán nézeteltérése alakult ki az elnökkel. A sajtóvisszhangok alapján nem lehet eldönteni, hogy az elnök leváltotta, vagy Bolton önként mondott le. A legvalószínűbb variáció az, hogy Trump felszólította a lemondásra, aminek Bolton egy szeptember 10-én kelt rövid levélben eleget tett.

A PBS televízióknak adott interjúban Bolton az üzleti tapasztalatokat nevezte meghatározónak az elnök gondolkodásában. Minden kapcsolatot a tranzakció logikája szerint vizsgál, amelynek van nyertese és vesztese. Az Egyesült Államoknak a világban játszott szerepéről nincs átfogó nézetrendszere. Látszólagos konzervatív világnézete nem

---

⁹ Anthony Scaramucci: The Choice 2020. Frontline PBS.

Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=9mvoH1c-3Cg> (Letöltés: 2020. 10. 22.)

¹⁰ Trump may have just broken his own record with most lies in a single sentence according to CNN expert. Forrás: <https://www.indy100.com/article/trump-tweet-lies-cnn-fact-checker-us-election-andy-mccabe-9710871> (Letöltés: 2020. 10. 24.)

hasonlítható a Reagan elnök által képviselt konzervatívizmushoz. Az ügyletekben való gondolkodás megakadályozta abban, hogy hosszútávra szóló konzisztens nemzetbiztonsági politikában gondolkodjon. Ennek a gondolkodásnak volt a következménye, hogy döntéseivel ellentmondásos és zavaró jelzéseket küldött mind a szövetségeseknek, mind az ellenfeleknek. Ismeretei meglehetősen hiányosak voltak a nemzetközi politikáról és a történelemről, és nem mutatott érdeklődést a hiányzó ismeretek pótlására. Ez szokatlan volt Bolton számára, aki a korábbi elnökök esetében egészen más tapasztalatokat szerzett.

A nemzetbiztonsággal kapcsolatos döntési folyamatok bonyolultak az adminisztrációban. A döntéselőkészítő információáramlás pontosan kialakított rendszerben történik, amelyben döntő jelentősége van az információk elérhetőségének a különböző szinteken. Egy-egy döntési helyzettel kapcsolatban Trump elnök meghallgatta a véleményeket, de nem biztos, hogy elfogadta őket. Esetenként fontos információk nélkül döntött, majd véleményét a végrehajtás folyamatában megváltoztatta.

A második világháború után kialakult rendszer szerint az elnökök naponta kaptak tájékoztatást a hírszerzés vezetőjétől. Elnökönként változott, hogy a szóbeli vagy az írásbeli tájékoztatást preferálták. Trump elnöksége idején a rendszer annyiban változott, hogy a heti tájékoztatók száma kettőre, alkalmanként egyre csökkent, ennek következtében drámaian csökkent az elnökig eljutó információk mennyisége. Az elnök a szóbeli tájékoztatást részesítette előnyben, és gyakran nem az információk érdekelték, hanem a saját véleményét kívánta elmondani azoknak, akik őt akarták tájékoztatni. A Központi Hírszerzés Igazgatója és a Nemzetbiztonsági Tanácsadó folyamatos erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy minél több információ kerüljön az elnök asztalára.

Bolton részletesen jellemezte Trump részvételét és stílusát a nemzetbiztonsági ügyekkel kapcsolatos döntésekben. Nem akart beilleszkedni a létező döntési folyamatba és struktúrába. Véleménye szerint nincs szükség sok információra és szakértői véleményre, az ösztönökre hallgatva kell a döntéseket meghozni. Munkaidejének beosztása is lényegesen eltért a korábbi elnökök gyakorlatától. Az európai és ázsiai államokkal való kapcsolattartás – az időkülönbség miatt – indokolta a korai munkakezdést a Fehér Házban, ezért a vezető munkatársak már reggel hat órától dolgoztak. Trump elnök rendszerint tizenegy órakor érkezett az Oval Office-ba, miután a lakosztályában megnézte a híreket a televízióban. Bolton információját, amely szerint az elnök aránytalanul sok időt töltött TV nézéssel, számos forrás is megerősítette. Bolton szerint ez a munkastílus kaotikus helyzeteket teremtett a Fehér Házban. Ellenpéldaként említette Reagan elnök időszakát, amikor Jim Baker, az elnöki stáb főnöke képes volt a döntési folyamatok szigorú és pontos menedzselésére.

Trump elnök ötletszerű döntései időnként nem az elvárt eredményhez vezettek, ilyen esetekben hajlamos volt másokat hibáztatni, ami félelmet keltett tanácsadói körében. Bizalmatlansága fokozatosan nőtt közvetlen munkatársai iránt, ezért kívülállókhöz fordult tanácsokért. A 2016-os választásokba történő orosz beavatkozás vizsgálata miatt bizalmatlan volt a hírszerző és rendfenntartó intézményekkel szemben. Nem volt hajlandó elismerni, hogy az orosz titkosszolgálat beavatkozott a választásokba. A titkosszolgálatok vizsgálatát úgy értékelte, mint erőfeszítést az ő megválasztásának megakadályozására, majd miután megválasztották, legitimációjának aláásására. A helyzet magyarázatára kezdte hangoztatni az úgynevezett „deep state” konspirációs elméletet, amely szerint a saját kormányának intézményei ellene dolgoznak. A Nemzetbiztonsági Tanács ülésein vonakodott az

Oroszország elleni szankciókat támogatni. Úgy gondolta, hogy Putyin elnökkel való jó személyes kapcsolata megalapozhatja az Egyesült Államok és Oroszország jó kapcsolatait.

John Bolton szerint Trump megválasztása az amerikai alkotmányos rendszer működésének hibái miatt történhetett. A külföld számára Trump elnöksége egy anomália volt, amely sokat rontott az Egyesült Államok hitelességén a világban. Kicsi az esélye annak, hogy megismétlődik. A négy év során keletkezett károk kijavíthatók, azonban egy esetleges második terminus okozta károkat John Bolton aggasztónak minősítette. Kijelentette, hogy nem fog szavazni Donald Trumpra, de a demokrata jelöltre sem. Egy harmadik nevet fog írni a szavazólapra.¹¹

A Trump adminisztrációból távozott tisztségviselők között külön csoportba sorolhatók a nyugalmazott tábornokok, akik a biztonsági szektor különböző vezető pozícióiban dolgoztak. Közös jellemzőjük, hogy valamennyien nagy tapasztalatokat szereztek a világ különböző térségeiben folytatott fegyveres konfliktusokban.

A Trump adminisztráció első nemzetbiztonsági tanácsadója Michael Flynn nyugalmazott tábornok volt, aki az Obama-adminisztráció idején a Védelmi Hírszerző Ügynökség (DIA) igazgatói tisztségét töltötte be. Az ügynökség vezetésében tapasztalt hiányosságok miatt 2014-ben Obama elnök leváltotta, majd a tábornok nyugdíjba vonult. 2016-ban csatlakozott Trump kampánycsapatához, és a választási győzelem után a nemzetbiztonsági tanácsadói pozíció várományosa lett. Flynn kapcsolata orosz kormánykörökkel már 2015-ben ismert volt. Trump tanácsadójaként több alkalommal telefonbeszélgetést folytatott Szergej Kiszljak washingtoni orosz nagykövettel. Az FBI a beszélgetéseket lehallgatta, és tudomást szerzett arról, hogy Flynn az Oroszország elleni szankciókról is tárgyalt az orosz nagykövettel. A törvények szerint ezt nem tehetette volna meg, mivel nem volt még kormányzati megbízatása, és magánemberként nem tárgyalhatott volna hivatalos államközi ügyekről. 2016. december 29-én Obama elnök újabb szankciókat jelentett be a választásokba történt orosz beavatkozás retorziójaként, amelynek része volt orosz diplomaták kiutasítása az Egyesült Államokból. Még azon a napon Flynn telefonon felhívta Kiszljak orosz nagykövetet, és kérte, az orosz kormány ne alkalmazzon hasonló ellenlépéseket a helyzet eszkalációjának elkerülése érdekében. December 30-án Putyin elnök bejelentette, hogy Oroszország nem alkalmaz megtorló lépéseket az újabb amerikai szankciók viszonzásaként. Egy nappal később Kiszljak nagykövet telefonon tájékoztatta Flynt, hogy kérése megértésre talált a legfelső vezetés szintjén. Trump tweet üzenetében ezt nagyszerű döntésnek nevezte és kijelentette, mindig tudta, hogy Putyin okos ember.

Az FBI a telefonbeszélgetések tartalmának ismeretében kihallgatta Flynt, aki azonban eltitkolta, hogy tárgyaltak a szankciókról, és azt állította, hogy már a beiktatás utáni programok előkészítéseként egy lehetséges Trump–Putyin találkozási egyeztetett az orosz nagykövettel. A telefonbeszélgetések tartalmának ismeretében az FBI az Igazságügyi Minisztériumon keresztül kezdeményezte a vádemelést Flynn ellen az igazságszolgáltatás félrevezetése miatt. Trump elnök beiktatása után kapott tájékoztatást a Flynn elleni vizsgálatról és vádemelésről, de addigra már kinevezte nemzetbiztonsági tanácsadónak. A bizalom azonban fokozatosan csökkent Flynn körül, amely három hét szolgálat után 2017 februárjában a leváltásához vezetett. 2017 tavaszáig az FBI folytatta a választásokba történt

¹¹ John Bolton: The Choice 2020. FRONTLINE,

Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=sHEIeOyYJGI&t=8s> (Letöltés: 2020. 10. 26.)

orosz beavatkozás feltárását, majd az Igazságügyi Minisztérium által létrehozott speciális bizottság vette át a munkát Robert Mueller volt FBI igazgató vezetésével. Muellernek sikerült vallomásra bírni Flynn-t, aki elismerte bűnösségét, és lényeges segítséget nyújtott a Trump kampány és az orosz hivatalos személyiségek közötti kapcsolatok felderítéséhez. A vádalku eredményeként Flynn biztosítékot kapott, hogy csak egy hazugság miatt emelnek vádat ellene, a többitől eltekintenek.

2019 júniusában Flynn visszavonta korábbi vallomását, egy új ügyvéd csapatot bízott meg a védelmével. A védekezés új taktikája arra épült, hogy elfogultsággal vádolták az FBI-t és a Mueller-bizottságot. A jogi csatározás úgy tűnt, hogy lezárul 2020 januárjában, az Igazságügyi Minisztérium jelezte, hogy hat hónapig terjedő börtönbüntetést és pénzbírságot javasol Flynn ügyében. A bírósági ítélet azonban tovább halasztódott, majd 2020. május 7-én az Igazságügyi Minisztérium bejelentette, hogy ejtik a vádakat Michael Flynn ellen.¹⁴

Flynn tábornokot H. R. McMaster tábornok követte a nemzetbiztonsági tanácsadói pozícióban 2017 márciusától. Kinevezését megelőzően számos katonai parancsnoki funkciót tölt be, többek között egy harcokcsiegység parancsnokaként részt vett az első iraki háborúban, a „Desert Storm” hadműveletben. Stratégiai tervezőként dolgozott

---

14 What to know about Michael Flynn as his case hangs in legal limbo.

Forrás: <https://edition.com/2020/05/13/politics/michael-flynn-trump-russia-explainer/index.html> (Letöltés: 2020. 10. 29.)

Trump Justice Department Drops Charges Against Michael Flynn.

Forrás: https://www.huffpost.com/entry/michael-flynn-charges-dropped_n_5eb4538cc5b684306e8d0b9b (Letöltés: 2020. 10. 29.)

különböző parancsnokságokon, és tanított a West Point Katonai Akadémián. 2018 áprilisában távozott az elnöki tanácsadói pozícióból. A hivatalos tájékoztatás szerint saját döntése alapján, azonban gyanítható, hogy az elnök kezdeményezte a lemondását, mivel számos nemzetbiztonsági kérdésben nézeteltérés volt közöttük. Maga McMaster tábornok a Fehér Házban uralkodó mérgező légkörre hivatkozott lemondása okaként.¹²

McMaster tábornok mértéktartóan nyilatkozott a Fehér Házban szerzett tapasztalatairól. A sajtónak adott interjújában azt hangsúlyozta, hogy a katonáknak távol kell tartani magukat a politikától. Ő maga ezt annyira fontosnak tartotta, hogy szavazni sem szokott és a jelenlegi választások alkalmával sem fog. Nyilvános szerepléseiben a tábornok nem minősítette Trump elnök személyét. Újságírói kérdésekre adott válaszai azonban rávilágítottak az elnökkel való lényeges nézeteltérésre néhány fontos kérdésben.

A tábornok szerint az Egyesült Államok kormányzervei nagy erőfeszítéseket tettek az orosz dezinformációs kampány leleplezésére a 2016-os választások során. McMaster úgy látja, hogy a beavatkozás célja az amerikai társadalom megosztottságának növelése és a demokratikus rendszer iránti bizalom gyengítése volt. Aki lekicsinyli vagy figyelmen kívül hagyja ezt a veszélyt, az lényegében segíti az orosz célok megvalósulását. Akik az amerikai választási rendszer megbízhatatlanságát hangsúlyozzák, lényegében Putyin elnök

---

¹² Latest Tell-All, by Former National Security Adviser McMaster is Not All About Trump. Forrás: <https://www.npr.org/2020/09/21/9138566903/latest-tell-all-by-former-national-security-adviser-mcmaster> (Letöltés: 2020. 11. 03.)

törekvéseit támogatják. Trump elnök kijelentései a választási csalásokkal kapcsolatban messze meghaladták Putyin várokozásait az orosz dezinformációs kampány hatásait illetően.¹³

McMaster tábornok nyilatkozataiból kiolvashatók azok a témák, amelyekkel kapcsolatban vitája volt az elnökkel. *Battlegrounds* című könyvéből válik teljesen világossá, hogy Oroszország és Putyin személyének megítélésében voltak a legalapvetőbb nézeteltérések. McMasternek az volt a véleménye, hogy Oroszország gyenge, legfeljebb nukleáris fegyvereire támaszkodva képes valamiféle státusz biztosítani magának a nemzetközi rendszerben. Ezért a versengésnek azt a módját választja, hogy igyekszik gyengíteni az ellenfeleket. A riválisnak minősített szövetségeket bomlasztja, az ellenfélnek tekintett államokon belül folyamatos politikai propagandával szítja az ellentéteket. Hatékonyan alkalmazza a modern informatikai eszközöket és a kiber technológiát. Az elnök bírálatában addig ment el, hogy nem lépett fel elég hatékonyan ezen stratégia ellen.¹⁴

John F. Kelly nyugalmazott tábornok a Trump adminisztrációban a Department of Homeland Security igazgatójaként kezdett dolgozni. 2017 júliusában az elnök a Fehér Ház kabinetfőnöki teendőinek ellátásával bízta meg, ahol 2019 januárjáig szolgált. Távozása után az amerikai sajtó nagy érdeklődést mutatott a tábornok Trump adminisztrációban szerzett tapasztalatai iránt, azonban a riporterek csak nagyon visszafogott és semleges nyilatkozatokat kaptak. Kelly általában a kabinetfőnöki beosztás bonyolultságait ecsetelte, amelyeket azért sikerült áthidalnia, mert hasznos tapasztalatokat szerzett a fegyveres erőknél különböző szinteken betöltött törzsfőnöki beosztásokban. A sajtónak adott nyilatkozataiban azonban utalásokat tett arra, hogy nem mindenben értett egyet az elnökkel. Ilyen volt például a fal megépítésének terve az Egyesült Államok déli határa mentén. Kelly fontosnak nevezte, hogy az elnök közvetlen munkatársai csak az igazságot tükröző információkat továbbítsanak, még abban az esetben is, ha az elnök nem szívesen fogadja őket. Fontosnak nevezte a jó szakemberek bevonását a kormányzat minden szintjén.¹⁵ James Comey az FBI 2017 májusában leváltott igazgatója egy TV interjúban figyelemre méltó utalást tett Kelly gondolkodásmódjára. Abban az időben a Department of Homeland Security igazgatójaként dolgozó Kelly, amikor tudomást szerzett Comey leváltásáról, felhívta és közölte azt a szándékát, hogy szolidaritásból ő is benyújtja lemondását. Comey azonban határozottan kérte, maradjon a beosztásában, mert az elnök mellett nagy szükség van erős karakterű szakemberekre. Trump elnököt Comey kockázatos jellemű embernek nevezte.¹⁶

Az elnök és Kelly kapcsolatában a szakmai nézetkülönbségeken túl más zavaró tényezők is voltak. A *The Atlantic* című folyóirat 2020. szeptember 3-i számában terjedelmes írásban jellemezte az elnök viszonyát a fegyveres erőkhöz. Többek között beszámolt egy 2017

¹³ Mc Master on Trump's Aiding and Abetting of Putin.

Forrás: https://www.youtube.com/results?search_query=mcmaster+on+trump (Letöltés: 2020. 11. 03.)

¹⁴ Putin Wants to Drag Us Down, Says Former National Security Adviser.

Forrás: https://www.youtube.com/watch?v=szJ2c_bcnli (Letöltés: 2020. 11. 03.)

¹⁵ John F. Kelly Talks about working for the President.

Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=ux-OE-EcekKI&t=1s> (Letöltés: 2020. 11. 04.)

¹⁶ Comey: John Kelly offered to resign after my firing.

Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=TyVmObHMyFU> (Letöltés: 2020. 11. 04.)

decemberében történt látogatásról az Arlingtoni temetőbe. Trump és Kelly meglátogatták Kelly fiának sírját, aki 2010-ben 29 éves korában halt meg Afganisztánban. A sír mellett állva Trump a következő megjegyzéssel fordult Kellyhez. „I don't get it. What was in it for them? (Nem értem. Mi hasznuk volt belőle?) Az eset széles körben elterjedt a tábornokok között azzal az általános konklúzióval, hogy Trump képtelen más kategóriákban gondolkodni, mint az egyéni haszonszerzés. 2018-ban egy franciaországi látogatás során az előzetes program ellenére nem kereste fel az amerikai temetőt. A stáb egyik tagjának a következő megjegyzést tette: „Miért kellene a temetőbe mennem? Tele van vesztesekkel (*losers*).”¹⁷

2020. június 1-én Washingtonban nagy tüntetés zajlott a rendőri atrocitások miatt. Trump utasítására katonai egységeket is bevetettek a tömeg ellen, könnygáz és gumibot használatával. A tömegoszlatást Trump elnök egy furcsa színpadias akciója követte, amely során a Fehér Házból átvonult a Pennsylvania sugárút túloldalán lévő templom elé és ott pózolt, a kezében egy bibliát magasra emelve, miközben fotóztatta magát. A katonák bevetése a tiltakozó tömeg ellen felháborodást váltott ki a tábornokok körében. Kelly vélhetően a *The Atlantic* folyóiratnál lévő újságíró kapcsolatain keresztül az alábbi nyilatkozatot szivárogtatta ki Trumpról: „Számomra megdöbbenő a tisztességtelenségének mélysége. A tisztességtelenség és a nyereszkesedésre törekvés minden kapcsolatában, mindennél nyomorúságosabb. A legromlottabb személy, akivel életemben találkoztam.”¹⁸

James Mattis nyugalmazott tábornokot Donald Trump még beiktatása előtt felkérte a védelmi miniszteri feladatok ellátására. 2018 decemberéig látta el miniszteri feladatait, majd saját elhatározásából lemondott. Lemondásának okairól nem nyilatkozott a sajtónak, de a kiszivárogtatott hírek szerint lemondásának oka az lehetett, hogy az elnök a vele való konzultáció nélkül döntött a hadsereget érintő kérdésekben. A tábornok különösen azt nehezményezte, hogy az elnök nem kérte ki véleményét a Dél-Koreával való közös hadgyakorlat elhalasztásáról és a Szíriából történő csapatkivonásról. John Bolton is utalt az egyik nyilatkozatában arra a tényre, hogy az elnök nem értette a koreai félsziget történelmi bonyolultságát, és tanácsokat sem volt hajlandó megfogadni a koreai félszigettel kapcsolatban. Ez vezetett az észak-koreai elnökkel való vitatott tárgyalássorozathoz, illetve a Dél-Koreával kapcsolatos döntésekhez.

Mattis tábornok nagy tapasztalatú veterán katona, több mint 45 évet szolgált a tengerészgyalogság kötelékében. Részt vett az első Öböl-háborúban, az afganisztáni és az iraki hadműveletekben. Bing West hadtörténésszel közösen írt, *Call Signs Chaos, Learning to Lead* című könyvében Mattis tábornok a katonai vezetés terén szerzett tapasztalatait írta le, amelyek alkalmazhatók a politikai és más területek vezetői számára is. Katonai vezető múltjának legfontosabb tapasztalatai az alábbi képességek elsajátításában foglalhatók össze: meghallgatni, tanulni, segíteni, majd vezetni. Erre a négy képességre építette saját katonai karrierjét.

Napilapok, folyóiratok, rádió és TV csatornák számos interjút készítettek a tábornokkal az adminisztrációból való távozása után. A kérdések döntő többsége védelmi miniszterként

¹⁷ Trump: Americans Who Died in War Are „Losers” and „Suckers”. Forrás: *The Atlantic*, 2020. 09. 03. <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2020/09/trump-americans-who-died-at-war-are-losers-and-suckers> (Letöltés: 2020. 11. 05.)

¹⁸ Former Trump Chief of Staff Unleashes on the President to Friends.

Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=GZGevlbThzU&t=1s> (Letöltés: 2020. 11. 05.)

szerzett tapasztalataira vonatkozott, különös tekintettel Trump elnökkel való viszonyára. Az Egyesült Államok nemzetközi kapcsolataival összefüggésben Oroszországgal, Észak-Koreával és Szaúdi Arábiával való viszonyt érintő kérdések domináltak. Mattis tábornok valamennyi kérdést taktikusan megkerülte, azzal az indokkal, hogy nem akarja megnehezíteni volt kollegái helyzetét, akik tovább dolgoznak a kormányban. Ugyanakkor kifejezte szándékát, hogy amikor alkalmasnak tartja az időpontot, részletesen elmondja véleményét alapvető stratégiai és politikai problémákról. Többször is hangsúlyozta, hogy az amerikai fegyveres erők feladata az ország védelme, és mindenkor engedelmessé kell lenniük a nép által választott főparancsnoknak. Aláhúzta, hogy a jelenlegi időszakban az Egyesült Államokban folyó megosztó viták miatt a katonáknak távol kell maradni a politikától.¹⁹

A tüntetők elleni erőszakos fellépés a Fehér Ház szomszédságában és Trump elnök pózolóása a St. John templom előtt 2020. június 1-én számos nyugalmazott tábornokhoz hasonlóan James Mattis tábornokot is mélységesen felháborította, ezért megtörte az addig fegyelmezetten betartott csendet, és június 3-án az alábbi nyilatkozatot adta a *The Atlantic* című lapnak.

„Amikor 50 évvel ezelőtt csatlakoztam a fegyveres erőkhöz arra esküdtem fel, hogy támogatom és védem az Alkotmányt. Álomban sem fordult elő, hogy a csapatokat, amelyek ugyanezt az esküt tették le azzal a paranccsal vezénylik ki bármilyen körülmények között, hogy korlátozzák polgártársaik alkotmányos jogait – mindezzel biztosítsanak egy bizarr fotózási alkalmat a választott főparancsnoknak katonai vezetők kíséretében. Vissza kell utasítanunk, hogy városainkat csatatérnek tekintsék, ahova egyenruhás katonákat küldenek. Itthon csak nagyon ritkán alkalmazható a hadsereg, amikor egy állam kormányzója kéri. A katonai válasz, ahogy ezt Washington DC-ben láthattuk, konfliktust eredményez – hamis konfliktust – a hadsereg és a civil társadalom között. A konfliktus erodálja az erkölcsöt, amely megbízható alapot teremt az egyenruhás férfiak és nők, valamint a társadalom között, amelynek a védelmére felesküdték, és amelyhez ők maguk is tartoznak.

Donald Trump az első elnök életében, aki nem kísérel meg egyesíteni az amerikai népet – még a látszatok szintjén sem. Helyette a megosztásunkra törekszik. Látjuk ennek a szándékos erőfeszítésnek a következményeit. Látjuk ennek az érett vezetés nélküli három évnek a következményeit. Nélküle is egységet tudunk teremteni, merítve a civil társadalmunkban rejlő erőből. Amint az elmúlt néhány nap tanúsította, ez nem lesz könnyű, de tartozunk ezzel polgártársainknak, a gyermekeinknek és a korábbi generációknak, amelyek vérüket ontották a jövőnkért. Tudjuk, hogy jobbak vagyunk, mint aki visszaél a hatalommal, amint ezt láthattuk a Lafayette téren. Vissza kell utasítani és felelőssé kell tenni azokat a tisztségviselőket, akik gúnyt űznek az Alkotmányból. Ugyanakkor emlékeznünk kell Lincoln elnök »jobb angyalaira«,²⁰ és hallgatni rájuk, miközben dolgozunk az egység

¹⁹ James Mattis on why he left the Trump Administration but won't criticize it. PBS TV.

Forrás: https://www.youtube.com/watch?v=u0-3XSz_fjl&t=1s (Letöltés: 2020. 11. 05)

²⁰ Hivatkozás Lincoln elnök 1861. március 4-én elmondott első beiktatási beszédére, amelyben megbékélésre szólította fel az elszakadni készülő hét déli államot. Az elnök a következőket mondta: „Nem ellenségek vagyunk, hanem barátok. Nem lehetünk ellenségek. Bár a szenvedélyek sebeket ejtettek rajtunk, nem szabad elszakítani az együttérzés kötelekeit. A közös emlékek láthatatlan szálai összekötik a csatatereket és a hazafiai sírjait az élők otthonaival, melyek behálózzák ezt a földet és természetünk jobb angyalaiként megszólaltatják az Unió közös kórusát.”

megteremtésén. Csak egy új úton – amely valójában az alapító eszmék eredeti útjához való visszatérést jelenti – válhatunk ismét olyan országgá, amelyet mind itthon, mind külföldön csodálnak és tisztelnek.”²¹

Matis tábornok nyilatkozatát Mark Milley tábornoknak, a Vezérkari Főnökök Egyesített Bizottsága elnökének a megnyilatkozása követte. Június 12-én a National Defense University kibocsátó ünnepségén mondott beszédében sajnálkozását fejezte ki amiatt, hogy az elnök kíséretében ő is részt vett a Lafayette téren rendezett fotózáson. Jelenlétével azt a benyomást kelthette, hogy részt vállal a pártpolitikai küzdelmekben. Büszke arra, hogy a tüntetés döntően békés volt, ami azt jelzi, hogy működik az amerikai demokrácia. Hangsúlyozta, hogy az amerikai fegyveres erők alapvető feladata valamennyi amerikai szabadságának védelme. Szövetségi csapatokat nem vezényelhetnek az amerikai városok utcáira.²²

November 12-én a Fort Belvoir katonai bázison elmondott beszédében Milley tábornok a következőket hangsúlyozta. Az Egyesült Államok fegyveres erőinek katonái nem királyra, királynőre, diktátorra, országra, törzsre vagy vallásra esküsznek fel, hanem az Alkotmányra. Ennek a dokumentumnak a tartalma határozza meg a katonai hivatás céljait, amelyet a személyes következményekre való tekintet nélkül védenek 1775 óta. Ezt a hagyományt kívánják továbbítani a következő generációk számára.²³

A már korábban nyugalmazott tábornok politikusok között figyelemreméltó Collin Powell tábornok véleménye, aki szintén a 2020. június 1-i washingtoni tüntetés katonai erővel történt szétverése után nyilatkozott. Collin Powell 1988 és 1993 között az idősebb George Bush elnöksége idején a Vezérkari Főnökök Egyesített Bizottságának elnöke volt. 2001 és 2005 között George W. Bush kormányában a külügyminiszeri posztot töltötte be. 1996 óta a Republikánus Párt tagja, és attól az időtől kezdve országos ügyekben is hallatta a hangját. Június 8-án egy TV nyilatkozatban egyetértését fejezte ki tábornok társai nyilatkozataival, amelyekben elítélték Trump elnök erőszakos fellépését a békés tüntető tömeg ellen. Hangsúlyozta, katonai erőszak alkalmazása saját állampolgárok ellen az Alkotmány megsértését jelenti. Republikánus létére már 2016-ban sem szavazott Donald Trumpra, mert alkalmatlannak tartotta az elnöki pozícióra. Korábban egyetlen amerikai elnököt sem nevezett hazugnak, Donald Trumpot azonban annak tartja. Mélységesen sajnálja, hogy sem a Kongresszus, sem a Legfelső Bíróság nem tesz semmit az elnök szélsőséges lépéseivel szemben. Legfőbb reménye a választópolgároknak van, akik szavazataikkal tudnak változtatni a helyzeten. A maga részéről most sem szavaz Trumpra, hanem Bidenre adja szavazatát, akit 40 éve ismer és tisztességes embernek tart. Mint volt külügyminiszer, leginkább azt tartja aggasztónak, hogy Trump elnöksége alatt romlott az

---

Forrás: <https://www.bartleby.com/124/press31.html> (Letöltés: 2020. 12. 13.)

²¹ James Mattis Denounces President Trump, Describes Him as a Threat to the Constitution. *The Atlantic*, June 3. 2020. Forrás: <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2020/06/james-mattis-denounces-trump-protests-militarization> (Letöltés: 2020. 10. 29.)

²² Top general apologizes for appearing with Trump in photo-op.
Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=R4Jaxb3c> (Letöltés: 2020. 11. 06.)

²³ Gen. Mark Milley: "We Take an Oath to the Constitution, Not an Individual".
Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=nMal1Hg8d18> (Letöltés: 2020. 11. 14.)

Egyesült Államok viszonya szövetségeseivel, ugyanakkor jó kapcsolatokat ápol az autokrata rendszerekkel.²⁴

Konzervatív aktivisták és stratégiák véleménye

A Trump elnökkel szemben kritikus véleményeket képviselő szakemberek egy külön csoportját alkotják azok a konzervatív republikánusok, akik évtizedeken keresztül a politika második vonalában aktivistaként vagy szakértőként támogatták a választáson induló republikánus jelölteket. Az idősebb generáció tagjai már az idősebb Bush elnök idején bekapcsolódtak a pártpolitikai küzdelmekbe. A fiatalabbak egy évtizeddel később kezdték pályafutásukat. Többen közöttük már a 2016-os elnökválasztás során célként tűzték ki, hogy megakadályozzák Donald Trump elnökké választását. 2019 decemberében létrehozták a Lincoln Project alapítványt, amely adományok gyűjtésével és propagandakampánnyal igyekezett megakadályozni Trump elnök újraválasztását.

Az idősebb generáció tagja Bill Kristol konzervatív publicista, a *The Bulwark* című lap szerkesztője. Apja, Irving Kristol volt a neokonzervatív mozgalom megalapítója, így konzervatív világnézete családi örökségnek is tekinthető. A Republikánus Párttól való eltávolodása akkor kezdődött, amikor 2015-ben Donald Trump megjelent a Republikánus Párt elnökjelöltségéért versengő politikusok között. A viták során Trump megnyilvánulásai ellenérzéseket keltettek mérsékelt konzervatív körökben, így Kristolban is. Széles körben megbotránkozást váltott ki, amikor a vietnami háborúban fogságba esett katonákról, többek között John McCain arizonai szenátorról becsmérlő megjegyzéseket tett. A 2016-os választási kampány során tapasztaltak alapján Kristol eldöntötte, hogy nem támogatja Trump elnökjelöltségét, amelyhez a Republikánus Pártban évekkorábban megkezdődött folyamatok vezettek. A pártban a változások a 2012-es elnökválasztás és Mitt Romney veresége után felgyorsultak. Kristol véleménye szerint az évtizedes ideológiai viták következtében mind a Republikánus Pártban, mind a Demokrata Pártban megerősödtek a szélsőségek és ezzel együtt az autokrata tendenciák.

Egy 2020. október 27-én a PBS televízióknak adott interjúban Kristol meglepetésének adott hangot a republikánus törvényhozók Trump elnöknek történt teljes behódolása miatt. Számos kormányzati szakértő nyilvánosságra hozta azokat a tényeket, amelyek a kompetens kormányzás teljes hiányát bizonyítják. Az elnök impulzivitása, felelőtlensége, a jog uralmának és az intézmények normáinak felrúgása veszélyt jelent a demokráciára. Trump elnöksége idején erősödött a rasszizmus, az idegengyűlölet, a demagógia és az összeesküvés elméletek hatása. Ha Donald Trumpot újraválasztanák, felerősödne az említett tendenciák, mert valódi szakértők nem vállalnának szerepet mellette és a kritika lehetősége eltűnne. Kristol kifejezte reményét, hogy a közeli választásokon olyan eredmény születik, amely a trumpizmus világos és egyértelmű elutasítását jelképezi. Hangsúlyozta, hogy az Egyesült Államoknak egy új politikusi generációra van szüksége helyi, állami és szövetségi szinteken egyaránt.²⁵

²⁴ Colin Powell Explains Why Trump Shouldn't be Re-elected.

Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=uV5g4kE6NvM> (Letöltés: 2020. 11. 06.)

²⁵ Bill Kristol: "I am Finished with Donald Trump."

Steve Schmidt konzervatív kommunikációs szakértőként George W. Bush választási kampányában kezdte politikai pályafutását. Többek között részt vett az elnök beszédjeinek megírásában is. A 2008-as választások során John McCain republikánus elnökjelölt választási kampánystábjában dolgozott. Donald Trump megjelenésével azonban a párton belüli változásokat érzékelve eltávolodott a Republikánus Párttól. 2019 decemberében az egyik megalapítója volt a Lincoln Projectnek.

Schmidt szerint Trump úgy került az Egyesült Államok elnöki pozíciójába, hogy semmiféle tapasztalata nem volt a kormányzás területén, nem volt kapcsolata a gazdaság és a külpolitika területén jártas szakértőkkel, információit a tömegtájékoztatásból szerezte. Választási győzelmét elősegítette az a tény, hogy a demokraták sok amerikai számára népszerűtlen jelöltet állítottak. Trump helyzetét erősítette, hogy a politikai viták színvonala a tájékoztatás szintjéről a szórakoztatás szintjére süllyedt, és az életbevágóan fontos kérdések lekerültek a napirendről. A demokratikus rendszer működésének feltétele az állampolgárok informáltsága a tényekről és az igazságról. Az egész világon tapasztalható a visszalépés az alapvető demokratikus normáktól, és ez érvényes az Egyesült Államokra is. Schmidt szerint a közösségi média térhódítása megnehezítette az emberek számára az igazság és a valótlanság közötti különbségtételt.²⁶

Donald Trump hatalomra kerülése után az első támadást a sajtó ellen indította. Erre a beiktatásán megjelent tömeg nagyságának megbecsülése adott alkalmat. Trump állítása szerint beiktatásán jelent meg a legnagyobb tömeg a többi elnök beiktatásához viszonyítva. Ugyanakkor a sajtó filmfelvételekkel bizonyított, hogy négy évvel korábban Obama elnök beiktatásán nagyobb volt a tömeg.²⁷ A későbbiek során általánossá vált a „fake news” (hamis hírek) jelző alkalmazása a sajtó munkatársaival szemben. A sajtó után saját adminisztrációjának intézményeivel kapcsolatban tett negatív megjegyzéseket, többek között az FBI, a CIA és a hadsereg váltak becsmérlő kijelentések tárgyává. Különösen nagy visszhangot váltott ki a 2018-ban Helsinkiben, Putyin elnökkel való találkozón tett kijelentése, amelyben gyakorlatilag kijelentette, hogy jobban hisz az orosz elnöknek, mint saját titkosszolgálatának a 2016-os választásokba történt orosz beavatkozás ügyében.²⁸

Schmidt sajnálatát fejezte ki, hogy a Törvényhozás republikánus tagjai között senki nincs, aki mérséklő hatást gyakorolna Trump elnökre és fékezne szélsőséges megnyilvánulásait. Szerinte az elmúlt évek alatt a Republikánus Párt konzervatívból egy populista, illiberális párttá vált. Ez a magyarázata annak, hogy a 2018-as időközi választásokon sok republikánus demokrata törvényhozási képviselőjelöltekre szavazott. Sokan felismerték, hogy Trump elnökségét nem a konzervativizmus, hanem az érzéketlenség, az embertelenség és tisztességtelenség jellemezte. Ha lehetőséget kapna egy

---

Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=db0b1RQtwr0> (Letöltés: 2020. 11. 06.); Conservative Analyst Bill Kristol: A Second Term is Dangerous.

Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=T6EHvcKfvpg&t=741s> (Letöltés: 2020. 11. 06.)

²⁶ Steve Schmidt/interview: America's Great Divide/Frontline

Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=u5GxrhPUTp0&t=2s> (Letöltés: 2020. 10. 28.)

²⁷ Spicer: Inauguration Had Largest Audience Ever.

Forrás: https://www.youtube.com/watch?v=PKzHXelQi_A (Letöltés: 2020. 10. 29.)

²⁸ Helsinki Summit: President Trump Backs Vladimir Putin on Election Interference. Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=mBtsNNXjBPw> (Letöltés: 2020. 10. 29.)

második terminusra, az igazolná magatartását, és az országot visszafordíthatatlanul megváltoztatná. Steve Schmidt Trump elnököt nagyon tehetséges demagógnak, egyszerű nyelvezetet használó jó kommunikátornak és jól képzett hazudozónak tartja.²⁹

George Conway jogász, mindenekelőtt azzal vált ismertté, hogy felesége, Kellyanne Conway Donald Trump kampányfőnöke volt a 2016-os elnökválasztás során, majd Trump elnök egyik legközelebbi tanácsadója lett. 2017 tavaszán Trump elnök felkérte George Conwayt egy fontos vezetői pozíció betöltésére az Igazságügyi Minisztériumban, azonban ő elhárította a megbízást. Conway egyik alapító tagja volt a Lincoln Projectnek, amelynek munkájában 2020. augusztus végéig vett részt. Felesége, Kellyanne Conway vele egyidőben távozott a tanácsadói pozícióból a Fehér Házból. Mindketten családi életük rendezésével indokolták döntésüket. George Conway hosszú elemző cikket publikált a *The Atlantic* című folyóirat 2019. október 3-i számában Trump elnök jelleméről, személyiségéről és alkalmasságáról az elnöki pozíció betöltésére. Többek között az alábbiakat írta:

„Nem szükséges mentál higiénés szakértelem ahhoz, hogy valaki felismerje, valami nagyon komoly rendellenesség van Trump magatartásában, látván a csaknem három éve tartó szokatlanul abnormális viselkedését a Fehér Házban. Trump elnöksége során halmozódtak a pszichológiai stabilitásával kapcsolatos kérdések. Bizarrr magatartásának egyre gyakoribb megnyilvánulásai növelték a kérdések számát, miközben egyre növekedett a feszültség körülötte a közelgő újráválasztási kampány, a gazdasági helyzet lehetséges romlása és a vád alá helyezési eljárás miatt. A bizonytalanság fokozódott a legközelebbi munkatársai körében is. Valószínű, hogy egyetlen korábbi elnök sem provokált annyi vitát mentális stabilitásáról és a valósághoz való viszonyáról, mint Trump.”³⁰

George Conway Donald Trumpgal kapcsolatos jellemzése vitát váltott ki a mentális problémákkal foglalkozó szakemberek körében. Egy televíziós műsorban Andrea Bonior pszichológus úgy vélekedett, hogy Conway valóságos problémát tárt a nyilvánosság elé, Trump elnök magatartásában vannak a pszichológus számára is figyelemre méltó momentumok. A klinikai gyakorlatban azonban csak akkor lehet szakvéleményt nyilvánítani, ha a pszichológus ismeri a teljes diagnosztikai történetet. Ehhez személyes kapcsolat keretében elvégzett exploráció szükséges, csak ennek alapján lehet nyilatkozni a mentális és pszichológiai egészségi állapotról. Ha a magatartás által jelzett személyiségzavarok elemzése egy adott funkció ellátására való alkalmasság miatt történik, akkor egy egészen más jellegű problémával kell szembe nézni. Ebben az esetben ugyanis a mentális követelmények mellett alkalmazni kell etikai, morális és alkotmányos kritériumokat is. Ez utóbbiak megléte esetén egy adott funkcióra való alkalmasság még a személyiségzavar megléte esetén sem zárható ki. Shankar Vedantam mentál higiénés szakember azt hangsúlyozta, hogy politikai motiváció alapján nem szabad patológizálni az embereket, mert ez visszaélés a tudománnyal.³¹

²⁹ Steve Schmidt/interview: America's Great Divide/Frontline

Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=u5GxrhPUTp0&t=2s> (Letöltés: 2020. 10. 28.)

³⁰ George T. Conway: Donald Trump's Narcissism Makes it Impossible for Him to Carry out the Duties of the Presidency in the Way the Constitution Requires. *The Atlantic*, 2019. 10. 03.

<https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2019/10/george-conway-trump-unfit-office/599128> (Letöltés: 2020. 10. 22.)

³¹ George Conway Pens 30 Pages Article about Trump's Mental State.

A Mueller-bizottság jelentése

2019 márciusában az Igazságügyi Minisztérium nyilvánosságra hozta a 2016-os elnökválasztásba történt orosz beavatkozást vizsgáló Mueller-bizottság jelentését. A jelentés első kötetének első része azokat az adatokat és információkat tartalmazza, amelyek a 2016-os választásokba történt orosz beavatkozás két aspektusát, valamint Donald Trump és munkatársai orosz kapcsolatainak alakulását mutatják be. A választásokba történt beavatkozás egyik formája az internet felhasználásával történő befolyásolási kísérlet volt. A beavatkozás másik aspektusa a Clinton-kampány komputer hálózatába történt behatolás adatok és információk megszerzése, majd publikálása céljából.

A választásba történő beavatkozás 2014-ben kezdődött az Internet Kutató Ügynökség nevű orosz szervezet munkatársainak Egyesült Államokban folytatott kutatómunkájával. A kutatás célja az információs hadviseléshez szükséges adatok és információk megszerzése volt, amelyekre alapozva dolgozták ki a stratégiai tervet. A politikai cél az Egyesült Államok választási rendszerének aláásását célozta. 2016 elejére a terv oly módon formálódott tovább, hogy a jelöltek közül az információs hadviselési kampány Donald Trump támogatását és Hillary Clinton lejáratását szolgálta. Az Internet Kutató Ügynökség munkatársai amerikai állampolgárok nevében politikai hirdetéseket tettek közzé és gyűléseket szerveztek. Amerikai állampolgároknak kiadva magukat, kapcsolatba léptek a Trump kampány munkatársaival és támogatóival. A vizsgálat azonban nem talált arra utaló adatokat, hogy titkos kapcsolatok alakultak ki amerikai személyek és az orosz szervezet munkatársai között.

Miközben az Internet Kutató Ügynökség beindította a Trump jelöltségét támogató információs kampányt, az orosz hadsereg hírszerző szerve, a GRU megkezdte a kiber támadásokat a Clinton kampány információs rendszere ellen. Sikerült megszerezni a titkos jelszavakat, ezzel lehetővé vált több ezer dokumentum illegális megszerzése. 2016. június közepén a Demokrata Párt Országos Bizottsága nyilvánosságra hozta az orosz beavatkozás tényét. Nem sokkal ezt követően fiktív szervezetek nevében a GRU megkezdte az ellopott dokumentumok nyilvánosságra hozatalát. Később a WikiLeaks-et is felhasználta az anyagok terjesztésére. A 2016 júliusától megjelenő WikiLeaks dokumentumok felkeltették a Trump kampánycsapat érdeklődését. Trump az egyik választási beszédében kifejezte reményét, hogy az oroszok megtalálják azokat az e-maileket, amelyek a Hillary Clinton külügyministersége idején használt magán szerverről hiányoztak.³²

A Mueller-bizottság jelentése első kötetének második része a Trump kampánycsapat és orosz állampolgárok közötti kapcsolatok kialakulásával és tartalmával foglalkozik. A közösségi médiakampánnyal és a kibertámadásokkal egy időben már személyes kapcsolatok is kialakultak a Trump kampány munkatársai és az orosz kormánykörökkel kapcsolatban lévő orosz állampolgárok között. A Mueller-bizottság megállapítása szerint az orosz kormánynak a Trump kampány támogatása volt a szándéka a Clinton levelezés nyilvánosságra hozásával, azonban a vizsgálat nem talált arra utaló bizonyítékokat, hogy a kampány munkatársai és az orosz kormány között titkos együttműködés és koordináció jött volna létre.

Forrás: <https://www.com/watch?v=lp299RV89zs> (Letöltés: 2020. 10. 20.)

³² Open Source Edition of the Report on the Investigation Into Russian Interference in the 2016 Presidential Election. Volume I. 4–5. o. Forrás <http://opensourcemuellerreport.com> (Letöltés: 2020. 09. 04.)

Donald Trump első moszkvai útjára 2013 novemberében került sor, a Miss Universe szépségverseny alkalmával. Itt került közelebbi kapcsolatba Aras Agalarov orosz milliárdossal, aki a szépségverseny egyik szponzora volt. Trump szeretett volna találkozni Putyin elnökkel is, a találkozó azonban nem jött létre. Trump fia, ifjabb Donald Trump 2013 decemberében megállapodást írt alá Moszkvában egy úgynevezett Trump Tower építésének előzetes feltételeiről a Crocus nevű ingatlanfejlesztő céggel, amely Aras Agalarov tulajdonában volt. 2014-ben Trump lánya, Ivanka utazott Moszkvába, hogy megnézzék az építkezés lehetséges helyszíneit, ezt követően azonban néhány üzenetváltás kivételével leálltak az előkészületek.

Donald Trump 2015 júniusában bejelentette, hogy indul az elnökválasztáson, ezt követően Moszkvából újabb javaslatok érkeztek az építkezéssel kapcsolatban. Trump a jogi tanácsadóját és a Trump Szervezet alelnökét, Michael Cohent bízta meg a tárgyalások folytatásával. 2015. november elején a Trump Szervezet nevében Donald Trump és az Expert orosz befektetési társaság nevében Andrej Rozov aláírt egy szándéknyilatkozatot, amely a project megvalósítása esetén rendkívül kedvező pénzügyi feltételeket biztosított Trump számára. A szándéknyilatkozat aláírása után intenzívebbé váltak a kapcsolatok a Trump kampány és az orosz kormány képviselői között. A Mueller vizsgálat által feltárt egyik legérdekesebb kapcsolat Michael Flynn, Trump későbbi nemzetbiztonsági tanácsadója és Szergej Kiszljak washingtoni orosz nagykövet között alakult ki. Már Trump megválasztott elnök beiktatása előtt arról egyeztettek, hogy az új adminisztráció enyhíteni fogja az Oroszország elleni szankciókat.

A Trump kampány és az orosz kormány közötti kapcsolat egyik fontos eseménye volt a 2016. június 9-én a New York-i Trump Towerben lezajlott találkozó a kampánystáb vezető munkatársai és a látszólag magánszemélyekként fellépő, de valójában az orosz kormányt képviselő Natalia Veszelnickaja és Emin Agalarov, a multimilliárdos orosz vállalkozó fia között. A találkozót ifjabb Donald Trump szervezte, amelynek az volt a célja, hogy az orosz képviselők tájékoztassák a Trump kampány képviselőit a birtokukban lévő és a Hillary Clintont kompromittáló anyagokról. Július 22-én a WikiLeaks több ezer belső dokumentumot hozott nyilvánosságra a Clinton kampányról. Egy héttel később egy meg nem nevezett külföldi kormány arról tájékoztatta az FBI-t, hogy a Demokrata Párttal kapcsolatos dokumentumok kiszivárogtatása mögött az orosz kormány áll. Az információ alapján 2016. július 3-án az FBI megindította a vizsgálatot az orosz kormány és a Trump kampánnyal kapcsolatban álló személyek közötti lehetséges együttműködés feltárása céljából.

2017. január 6-án a CIA, az FBI és a Nemzetbiztonsági Ügynökség vezetői közösen tájékoztatták Donald Trump megválasztott elnököt, hogy megbízható információk szerint Oroszország különböző eszközökkel beavatkozott a 2016-os amerikai választásokba oly módon, hogy azzal Donald Trumpot segítette és kedvezőtlen helyzetbe hozta Clinton kampányát. Még azon a napon a közvélemény számára is nyilvánosságra hozták a Trump számára adott tájékoztatást.

A vizsgálat eddigi szakaszában a Mueller-bizottság arra kereste a bizonyítékokat, hogy kialakult-e vádemelésre alapot adó koordináció és bűnös összejárás a Trump kampány és orosz állampolgárok között. A vádemelés lehetősége szempontjából a bizottság különbséget tett egyrészt a félrevezető információk kampányokban részt vett, valamint a komputer rendszerekbe illegálisan betörő és beazonosítható orosz állampolgárok, másrészt a Trump

kampány azon munkatársai között, akik kapcsolatba léptek orosz állampolgárokkal. Az előbbiek részéről feltételezték a bűnös szándékot, és vádemelést javasoltak ellenük, az utóbbiak esetében nem találtak bizonyítékokat a bűnös szándékokra, és eltekintettek a vádemeléstől. Kizárólag azon amerikai állampolgárok ellen emeltek vádat, akik a vizsgálat során bizonyíthatóan hazudtak.³³

A Mueller-bizottság jelentésének második kötete azokat az eseteket mutatja be nagy részletességgel, amelyek bizonyítják, hogy az elnök több alkalommal megkísérelte az igazságszolgáltatás működésének akadályozását. Egyben arra is rámutat, hogy Trump nem tartotta tiszteletben azt a hagyományt, amely az amerikai kormányzati rendszerben nagy függetlenséget biztosított az Igazságügyi Minisztériumnak és a bűnüldöző szervezetnek, mindenekelött az FBI-nak.³⁴

A Mueller-bizottság végül az alábbi következtetéssel zárta le a vizsgálatot.

„Mivel a Mueller-bizottság úgy döntött, hogy nem kezdeményez hagyományos ügyészi vádeljárást, nem von le végső következtetést az elnök magatartásáról. Az elnök cselekedeteiről és szándékairól megszerzett bizonyítékok súlyos problémákat okoznak, amelyeket meg kellene oldani, ha hagyományos vádeljárást kezdeményoznánk. Ugyanakkor, ha a tények alapos megfontolása után biztosak lennénk abban, hogy az elnök egyértelműen nem követte el az igazságszolgáltatás akadályozását, ezt kijelentenénk. A tények és az alkalmazható jogi sztemderdek alapján nem tudunk erre a megítélésre jutni. Következésképpen, ez a jelentés nem azt a következtetést vonja le, hogy az elnök bűnt követett el, de ártatlannak sem nyilvánítja.”³⁸

Mentális egészségügyi szakértők véleménye

Az Amerikai Pszichiátriai Társaság tagjainak egy csoportja tanulmányozta a Muellerjelentést, és alkalmasnak találta, hogy további következtetéseket vonjon le az elnök személyiségéről. Ennek a döntésnek voltak fontos előzményei. Az erőszak természetét kutató pszichiáterek már a 2016-os választási kampány során felfigyeltek az aggasztó jelekre Donald Trump magatartásában. Dr. Bandy Lee igazságügyi orvosszakértő és pszichiáter (*forensic psychiatric expert*), a Yale Egyetem professzora szerint ezek a következők voltak: verbális agresszivitás, szexuális támadások nők ellen³⁵ és erőszakra való felbujtás a tömeggyűléseken elmondott beszédekben. Megnyilvánulásai és cselekedetei azt is elárulták, hogy a valósággal való kapcsolata laza, az empátia hiányzik az érzésvilágából, az emberek tömegeinek szenvedése iránt érzéketlen, és valójában csak a hatalom érdekli. A tömegek előtt elmondott beszédjeinek stílusa és tartalma ismétlődően megerősítette, hogy Trump fellépése erősíti az

³³ Uo. 4–7. és 62–162. o.

³⁴ Report on the Investigation Into Russian Interference in the 2016 Presidential Election.

Volume II. 3–8. és 47–120. o. Forrás: <http://openourcemuellerreport.com/> (Letöltés: 2020. 09. 04.) 38 Uo. 187. o.

³⁵ Erre a következtetésre maga Donald Trump adott alapot egy 2005-ben készült videófelvételen elhangzott szövegével, amely *Access Hollywood tapes* címen vált ismertté 2016 októberében.

(Full Tape with Lewed Donald Trump Remarks.)

Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=NcZcTnykYbw&t=131s> (Letöltés: 2020. 09. 08.)

erőszakra való hajlamot. Az amerikai társadalom különböző csoportjaiból származó jelzések is megerősítették ezt a felismerést. Ezért az Amerikai Pszichiátriai Társaság tagjainak egy csoportja arra a következtetésre jutott, hogy az erőszak és a mentális egészség kutatásával foglalkozó pszichiátereknek morális kötelessége tájékoztatni az amerikai társadalmat az erőszak terjedésének veszélyéről. A nyilvánosság elé lépés problémáinak tisztázása céljából Bandy Lee professzor kezdeményezésére 2017 tavaszán a Yale Egyetemen konferenciát szerveztek „Duty to Warn” (kötelezettség a figyelmeztetésre) címmel.³⁶

A konferencián született konszenzus eredményeként 27 szerző közösen publikált egy tanulmánykötetet *The Dangerous Case of Donald Trump* (Donald Trump veszélyes esete) címmel. A tanulmánykötet publikálását az Amerikai Pszichiátriai Társaságban évtizedek óta zajló vita eredményeként az etikai felfogásban kezdődő változás tette lehetővé. Az 1960-as évek közepétől ugyanis a társaság szabályzata kimondta, etikai vétséget követ el az a pszichiáter, aki szakvéleményt tesz közzé közszereplőről anélkül, hogy személyesen megvizsgálta volna, és akitől nem kért előzetes hozzájárulást, hogy mentális egészségéről a nyilvánosság előtt nyilvánítson véleményt.³⁷ Donald Trump esetében a Társaság tagjainak egyre növekvő csoportja azért tekintett el ennek a szabálynak az alkalmazásától, mert az új elnök magatartásában az amerikai társadalom biztonságát veszélyeztető jelzéseket talált. Ezen túl az elnöki jogkör a nukleáris fegyverek alkalmazásával kapcsolatban a nemzetközi biztonságot is érinti. A kötet szerzői felelősnek érezték magukat, hogy az amerikai választókat erről tájékoztassák.³⁸ Dr. Steven Buser, az Amerikai Légierő nyugalmazott pszichiáttere egy nyilatkozatában megerősítette, hogy Donald Trump elnök megnyilatkozásai és magatartásának jellemzői – érzelmi labilitása, az igazmondáshoz való laza viszonya, a nőekkel való erőszakoskodása és paranoid megnyilvánulásai – miatt nem engedhető a nukleáris fegyverek közelébe. Nem felel meg azoknak a szigorú sztenderdeknek, amelyek érvényesek az egész parancsnoki láncolatra a Vezérkari Főnökök Egyesített Bizottságának Elnökétől a nukleáris silóban szolgáló katonákig.³⁹

Miután elfogadottá vált az a vélemény, hogy a közhivatalt betöltő személyek mentális egészségi állapotának megítélése közvetett forrásokból is lehetséges, a Trump személyiségét tanulmányozó szakemberek a már rendelkezésre álló ismeretanyag kiegészítéseként további értékes információkra letek a Mueller-bizottság jelentésében. A rendelkezésre álló gazdag forrásanyag összegzéseként a különböző egyetemek szakértőiből szervezett munkacsoport elkészített egy jelentést Trump elnök mentális állapotáról.⁴⁰

³⁶ Transcript of the Duty to Warn Conference. *Yale School of Medicine*, April 20, 2017. Forrás: <https://static.macmillan.com/static//duty-to-warn-conference> (Letöltés: 2020. 10. 08)

³⁷ Ezt tartalmazta az úgynevezett „Goldwater szabály”, amelyet az Amerikai Pszichiátriai Társaság az 1964. évi elnökválasztás után fogadott el. A döntés oka az volt, hogy a *Facts* című lap pszichológiai okok miatt alkalmatlannak ítélte Barry Goldwater republikánus szenátort az elnökségre. Ezt a véleményt több mint ezer pszichiáter is támogatta, ami miatt a szenátor beperelte a lapot és megnyerte a pert.

³⁸ Top Psychiatrist: Trump’s Mental Impairment Poses Danger to World.
Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=hg4-1rEzk> (Letöltés: 2020. 09. 08.)

³⁹ Former Air Force Psychiatrist On Trump’s nuclear Clearance.
Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=Ytx25IMsBwc&t=2s> (Letöltés: 2020. 09. 08.)

⁴⁰ Mental Health Analysis of the Special Counsel’s Report on the Investigation into Russian Interference in the 2016 Presidential Election. Executive Summary to the Report on the Mueller Report. A jelentés aláírói: Bandy X Lee.

Az öt pszichiáter által jegyzett jelentés megkülönböztette a mentális képességet (*mental capacity*) a jogi és politikai kompetenciától (*legal and political competency*). A mentális képesség egy adott funkció betöltésére való alkalmasság megítélésében játszik fontos szerepet. A jelentés kiemelte, hogy egy amerikai elnök esetében életbevágóan fontos mentális képesség a saját fantáziáktól mentes és a realitásokra alapozott gondolkodás, logikus gondolkodás az információk befogadása és racionális feldolgozása során, valamint képesség a legjobb döntési variánsok kiválasztására és azok következményeinek mérlegelése. A funkció betöltésére való alkalmasság vizsgálata nem mentális betegség diagnosztizálására és gyógyítására irányul, hanem a társadalom számára biztonságot nyújtó, alkalmas vezetők kiválasztásának elősegítésére. A mentális képességek megítélésében szerepet játszó szakértők a gyakorlatban másodlagos szerepet töltenek be a jogi és a politikai folyamatokban, ahol az intézményeké a főszerep. Az igazságügyi orvosi szakértelem (*forensic psychiatry*) már régóta jól beágyazottan működik a jogi eljárási folyamatokban, azonban a politikaiban még nem találta meg a helyét.⁴¹

A Mueller-jelentésben feltárt tényeket a jelentést készítőik saját pszichiátriai gyakorlatában feltárt ismétlődően jelentkező tényanyaggal egybevetve, a következő négy patológiás tünetre világítottak rá.

Kritikus információk befogadásának és megértésének képtelensége. Annak ellenére, hogy a Mueller-bizottság egyértelműen bebizonyította, hogy külső beavatkozás történt a 2016-os elnökválasztásba, és az orosz beavatkozási szándék az ő támogatására irányult, amit a saját hírszerző szolgálata is jelzett, Trump következetesen figyelmen kívül hagyta ezeket a figyelmeztetéseket. A Mueller-jelentés szerint az orosz állampolgárok és a Trump kampánystáb tagjai közötti kapcsolatokban a vizsgálat nem tárt fel bűnös szándékokat amerikai állampolgárok részéről. Jól dokumentálta azonban a bűnös szándékokat az elnök lépéseiben, amelyekkel a vizsgálatot akadályozta, vagyis gátolta az igazságszolgáltatás működését.

Az elnök képtelen volt együttműködni tanácsadóival, akik számos esetben vagy nyíltan megtagadták, vagy egyszerűen negligálták utasításait, ezzel adott esetben súlyos jogi következményektől óvták meg az elnököt. Az elszármított, rövidlátó és a következményeket figyelmen kívül hagyó elnöki döntéseket gyakran személyes motívumok diktálták, amelyek az Egyesült Államokat fenyegető veszélyek felismerésének hiányáról tanúskodnak. A fenti okok miatt számos tanácsadó távozott a Fehér Házból.

Hibás információfeldolgozás. A sajtó rendszeresen gyűjtötte az elnök hazugságait. A Mueller-jelentés a nyilvánosan elhangzott hazugságok mellett felfedte, hogy az elnök a saját munkatársainak is hazudott. Ez a jelzés egy súlyos mentális patológiára hívja fel a figyelmet,

---

M. D. Assistant Clinical Professor in Law and Psychiatry. Yale School of Medicine. Project Group Leader of the Violence Prevention Alliance. WHO; Edwin B. Fisher. PhD. Professor in the Department of Health Behavior. Gillings School of Global Public Health. University of North Carolina; Leonard L. Glass. M. D. Associate Clinical Professor of Psychiatry. Harvard Medical School; James R. Merikangas. M. D. Clinical Professor of Psychiatry and Behavioral Science. George Washington University; James Gilligan. M. D. Clinical Professor of Psychiatry and Adjunct Professor of Law. New York University.

Forrás: <https://www.documentcloud.org/documents/5993879-Report-on-the-Mueller-Report.html> (Letöltve: 2020. 05. 06.)

⁴¹ Report on the Investigation Into Russian Interference in the 2016 Presidential Election.

Volume II. 3–5. o. Forrás: <http://opensourcemuellerreport.com/> (Letöltés: 2020. 09. 04.)

amely rendkívül ritka a közszolgálatban. Nehéz eldönteni, hogy az elnök valóban hitt az általa közölt hazugságokban saját fantáziái hatása alatt, vagy tudatosan közölt hazugságokat a munkatársai manipulálása céljából. Ebben az esetben kérdéses, hogy pszichopátiás vagy szociopátiás rendellenesség a helyes diagnózis. Mindkét esetben hibás információfeldolgozás esetével állunk szemben. A Mueller-jelentésben szereplő esetek közül Donald McGahn jogtanácsos és az elnök közötti kapcsolatot a legjellemzőbb az elnök magatartásának megértéséhez.

Trump magatartásának agresszív tendenciáit támasztja alá ellenfeleinek kigúnyolása valótlan tények hangoztatásával és nagyozással. Klinikai tapasztalatok bizonyítják, hogy az ilyen vulgáris önelégültség gyakran a saját sebezhetőségéből, gyengeségből és bizonytalanságból ered. A Mueller-jelentés valószínűleg az egyik legnagyobb kihívást jelenti az elnök számára, aki nem tolerálta a sajtóban vele kapcsolatban megjelent kritikákat, hamis híreknek (*fake news*) minősítette azokat. A sajtó munkatársait pedig következetesen a nép ellenségének nevezte. A Mueller-jelentés bölcsen a jól dokumentált tényekre koncentrált és nem fogalmazott meg végkövetkeztetéseket, ezzel megnehezítette az elnök vádaskodásait. Félő, ha a tények erejével már nem tud szembe állítani fikciókra alapozott érveket, olyan erőszakos stratégiákhoz nyúlhat, amelyek komoly biztonsági kockázatokat okozhatnak az országnak.

Az elnök gyakran használta vádaskodásaiban a „méltánytalan” (*unfair*) jelzőt, például olyan esetekben, amikor valamelyik munkatársa nem hajtotta végre utasításait, mert azzal törvényt sértett volna. Úgy tűnik, mintha nem ismerte volna fel, hogy az ő saját akaratán kívül létezhetnek objektív törvények. Ez a magatartási minta az éretlenséget jelzi, amely egy életkor szerint felnőttnek számító egyén esetében a regresszió, vagy a megrekedt fejlődési folyamatnak a következménye. Egyik eset sem normális. Az a tény, hogy a méltányosságot csak a saját vágyai teljesítésének kontextusában tudja elképzelni, az absztrakciós képesség hiányára utal.

A megalapozott döntéshozatal korlátozottsága. A Mueller-jelentésben felsorolt esetek bizonyítják, hogy az elnök gyakran reagált riasztó érzelmi kitérőekkel. Közvetlen munkatársai szerint dühösen reagált az FBI igazgatójának Kongresszusban tett vallomására, Mueller speciális tanácsadó kinevezésére és Jeff Sessions igazságügyi miniszter visszavonulására az orosz beavatkozás vizsgálatának felügyeletéből. Az érzelmi reakciók akkor voltak a legintenzívebbek, amikor az elnök személyes ügyeit és biztonságát fenyegető fejlemények történtek. Sokat elárult az elnök kijelentése egy közvetlen munkatársa előtt, amikor tudomására jutott, hogy Rod Rosenstein az illetékes igazságügyi miniszterhelyettes, Robert Mueller volt FBI igazgatót nevezte ki az orosz beavatkozást vizsgáló bizottság élére. A hírre Trump a következő szavakkal reagált: „Ó Istenem. Ez rettenetes. Ez elnökségem végét jelenti.” Ez a kijelentés önmagában egy beismerő vallomással volt egyenértékű. Ugyanis, ha nem lett volna félnivalója a vizsgálatról, nem lett volna oka ilyen kijelentést tenni. Trump elnök döntésképeségének korlátozottságára a Mueller-jelentés szerint Donald McGahn jogtanácsos szolgált a legjellemzőbb példával, akit számos esetben próbált az elnök törvénytörő lépésekre utasítani.

A nemzet biztonságának veszélyeztetése. Saját maga és mások veszélyeztetésének lehetősége kulcsfontosságú eleme a Mueller-jelentésnek, és fontos jelzés Donald Trump alkalmatlanságáról az elnöki hivatal betöltésére. Számos jelentés már korábban is rámutatott a Trump elnök magatartásában rejlő veszélyekre, amelyek alkalmasak a

konfliktusok és az erőszak felszítására mind nemzeti, mind nemzetközi szinten. Empirikus kutatások kimutatták az erőszak és a gyűlölet bűncselekmények példátlan terjedését. Az elnökre jellemző érzelmi sajátosságok, mint az impulzivitás, cselekedetei következményeinek megfontolására való képtelenség különösen veszélyes helyzeteket teremthetnek a nukleáris korban. Az Egyesült Államok elnöke hatalmas nukleáris arsenál felett rendelkezik, de nincs megbízható ellenőrzési rendszer az alkalmazására vonatkozó döntések felett.⁴²

A Mueller-jelentés tartalomelemzése alapján a pszichiátercsoport az alábbi jellemzőket tartotta kiemelendőnek az elnök mentális állapotával kapcsolatban: csökkent képesség impulzivitástól mentes felelősségteljes döntések meghozatalára, gyanakvás, az önérdek középpontba helyezése a nemzeti érdek rovására, a döntések következményeinek figyelmen kívül hagyása, elszakadás a realitásoktól, veszélyes helyzetek és káosz okozása, nehézségek a megismerés és emlékezés területén. Mindezen tények figyelembevételével nyomós érvek vannak azon orvosi vélemény alátámasztására, hogy Donald Trump alkalmatlan az elnöki pozíció betöltésére.⁴⁷

Néhány nappal a jelentés közzététele után a csoport közvetlenül Trumphoz fordult, és felajánlotta a lehetőséget, hogy egy független pszichiáterbizottság kész lenne személyes beszélgetést folytatni vele, amennyiben kívánja, hogy a Mueller-jelentés alapján készített diagnózist pontosítsák. Az elnök azonban nem reagált a megkeresésre. Ezt követően az elnök mentális alkalmasságával kapcsolatos véleményt az alábbi tömör megfogalmazásban tették közzé:

1. „Sérült képesség a megértésre, kritikus információk és tanácsok befogadására.
2. Hibás információfeldolgozás és közlés, alaptalan állítások és rugalmatlanságformájában, koncentráció külsőségekre, a méltányosság elferdített értelmezése, a memória szegényessége vagy a memóriára való támaszkodás hajlandóságának hiánya.
3. A megfontolt döntéshozatal zavarai, többek között az impulzivitás felettikontrol elvesztése, meggondolatlanság és a valószínű következmények mérlegelésének negligálása.
4. Hajlam saját maga és mások veszélyes helyzetbe hozására, beleértve az erőszak bátorítását és felbujtását a követői körében.”⁴³

A pszichiátercsoport elemzése Trump elnök mentális állapotáról az alábbi megállapítással fejeződik be.

„Összefoglalva, kudarcot vallott valamennyi kritérium tekintetében, amelyek a racionális és a valóságon alapuló döntésekkel kapcsolatosak, és amelyek kritikusak a hivatalban lévő elnök számára. Így, személyes interjú vagy más, megállapításunk

---

⁴² Mental Health Analysis of the Special Counsel's Report on the Investigation into Russian Interference in the 2016 Presidential Election. Executive Summary to the Report on the Mueller Report. 5–17. o. Forrás: <https://www.documentcloud.org/documents/5993879-Report-on-the-Mueller-Report.html> (Letöltve: 2020. 05. 06.) 47 Uo. 17–18. o.

⁴³ Uo. 20–21. o.

ellenkezőjét bizonyító tény hiányában az a következtetésünk, hogy az elnök nem rendelkezik a hivatalából adódó kötelezettségek ellátásához szükséges mentális képességgel.”⁴⁴

Utóirat

A tanulmányban idézett források döntő többségének feldolgozása 2020. október végén fejeződött be. Ezért nem foglalkozott az utána bekövetkezett eseményekkel, beleértve az elnökválasztás eredményét, a Törvényhozás épületének ostromát és Donald Trump választási eredményekkel kapcsolatos magatartását. Mint Biden a Demokrata Párt jelöltje nyerte meg az elnökválasztási versenyt 81 281 888 összesített szavazattal és 306 elektori szavazattal. Donald Trump a Republikánus Párt jelöltje 74 223 251 összesített és 232 elektori szavazatot kapott. A Képviselőházban, bár 10 helyet veszítettek, a demokraták 222 hellyel megtartották a többséget a republikánusok 212 képviselőjével szemben. A Szenátusban a demokraták 3 helyet elnyertek a republikánusoktól, így egyenlőség alakult ki, mindkét párt 50-50 szenátorral rendelkezik. Mivel a legtöbb esetben várhatóan szavazategyenlőség alakul ki, a Szenátus elnöki funkcióját betöltő demokrata alelnök, Kamala Harris szavazata lesz a döntő.

Donald Trump, mint ahogy a személyiségét elemző számos forrás előre jelezte, nem ismerte el a választások eredményeit, és csalással vádolja elsősorban a Demokrata Pártot és számos republikánus társát, akik, mint saját államaik vezetői szervezték és ellenőrizték a választást, nem értenek egyet a volt elnökkel. Ez a helyzet alátámasztja a Donald Trump személyiségét elemző mentális egészségügyi szakértők véleményét.

A Donald Trump személyiségében rejlő veszélyek valójában a Törvényhozás épülete elleni erőszakos támadásban manifesztálódtak. A 2021. január 6-i washingtoni tömeggyűlésen elmondott beszéde, amelyben a Kapitóliumhoz való felvonulásra és kemény harcra szólította fel híveit (*fight like hell*) egyenesen vezetett az erőszakos cselekményekhez. Ami történt, alátámasztja és egyértelműen igazolja a mentális egészséggel és az erőszak forrásainak kutatásával foglalkozó pszichiáterek elemzéseit és előrejelzéseit.

Ez a tanulmány Donald Trump személyiségének elemzéséhez kizárólag vezető katonák, a tudományos objektivitás iránt elkötelezett mentális egészségügyi szakértők és konzervatív republikánus kormányzati tisztségviselők és elméleti szakértők véleményére támaszkodott. Az általuk elmondottak az Egyesült Államok belső megosztottságának problémája mellett rámutattak a Republikánus Párt megosztottságára és növekvő belső konfliktusaira. A Republikánus Párt több mint 200 éves története során számos válsággal, név- és koncepcionális változással szembesült, és most valami hasonló helyzettel kell megküzdenie. Erre utal az a tény, hogy Donald Trump választási vereségét aktívan előkészítő egyik mozgalom Abraham Lincoln elnök, a modern Great Old Party megalapítója nevét vette fel.

FELHASZNÁLT IRODALOM

America's Great Divide. Part I / PBS FRONTLINE <https://www.youtube.com/watch?v=SnMBYMotwEs&t=153s>

⁴⁴ Uo. 21. o.

- Anthony Scaramucci: The Choice 2020. Frontline PBS.
<https://www.youtube.com/watch?v=9mvoH1c-3Cg>
- Bill Kristol: „I am Finished with Donald Trump.” <https://www.youtube.com/watch?v=db0b1RQtwr0>
Conservative Analyst Bill Kristol: A Second Term is Dangerous.
<https://www.youtube.com/watch?v=T6EHvcKfvp&t=741s>
- CBS This Morning, Rex Tillerson Opens up on Trump and His Firing.
<https://www.youtube.com/watch?v=r6Rc68FXk-E&t=2s>
- Colin Powell Explains Why Trump Shouldn't be Re-elected. <https://www.youtube.com/watch?v=uV5g4kE6NvM>
- Comey: John Kelly offered to resign after my firing.
<https://www.youtube.com/watch?v=TyVmObHMyFU>
- Former Air Force Psychiatrist On Trump's nuclear Clearance.
<https://www.youtube.com/watch?v=Ytx25IMsBwc&t=2s>
- Former Secretary of State Tillerson Delivers Remarks at VMI Commencement.
<https://www.youtube.com/watch?v=GRsnJhHEfk> Former Trump
Chief of Staff Unleashes on the President to Friends.
- Full Tape with Lewed Donald Trump Remarks.
<https://www.youtube.com/watch?v=NcZcTnykYbw&t=131s>
- Gen. Mark Milley: „We Take an Oath to the Constitution, Not an Individual”.
<https://www.youtube.com/watch?v=nMal1Hg8dI8>
- George Conway Pens 30 Pages Article about Trump's Mental State.
<https://www.com/watch?v=lp299RV89zs>
- George T. Conway: Donald Trump's Narcissism Makes it Impossible for Him to Carry out the Duties of the
Presidency in the Way the Constitution Requires. *The Atlantic*, 2019. 10. 03.
- Helsinki Summit: President Trump Backs Vladimir Putin on Election Interference.
<https://www.youtube.com/watch?v=mBtsNNXjBPw>
<https://www.bartleby.com/124/press31.html> <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2019/10/george-conway-trump-unfit-office/599128> <https://www.youtube.com/watch?v=GZGevlbThzU&t=1s>
https://www.youtube.com/watch?v=u0-3XSz_fjl&t=1s
<https://www.youtube.com/watch?v=z9HyWKwc40w&t=37s>
- Inside Donald Trump's 18 Recorded Interviews with Bob Woodward for his Book „Rage”.
<https://www.youtube.com/watch?v=qvflOQPhUms&t=1s>
- James Mattis Denounces President Trump, Describes Him as a Threat to the Constitution.
- James Mattis on why he left the Trump Administration but won't criticize it. PBS TV
- John Bolton: The Choice 2020. FRONTLINE,
Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=sHEleOyYJGI&t=8s>
- John F. Kelly Talks about working for the President.
<https://www.youtube.com/watch?v=ux-OE-EcekKI&t=1s>
- Latest Tell-All, by Former National Security Adviser McMaster is Not All About Trump.
<https://www.npr.org/2020/09/21/9138566903/latest-tell-all-by-former-national-security-adviser-mcmaster>
- Laura Helmut: Why Scientific American is Giving its First Ever Presidential Endorsement?
- Mc Master on Trump's Aiding and Abetting of Putin.
https://www.youtube.com/results?search_query=mcmaster+on+trump
- Mental Health Analysis of the Special Counsel's Report on the Investigation into Russian Interference in the
2016 Presidential Election. Executive Summary to the Report on the Mueller Report.
<https://www.documentcloud.org/documents/5993879-Report-on-the-Mueller-Report.html>
- Open Source Edition of the Report on the Investigation Into Russian Interference in the 2016 Presidential
Election. Volume I-II. <http://opensourcemuellerreport.com>

Putin Wants to Drag Us Down, Says Former National Security Adviser.

https://www.youtube.com/watch?v=szJ2c_bcnli

Revealing the True Donald Trump: A Devastating Indictment of His Business and Life.

<https://www.youtube.com/watch?v=bPhfxJ3dpO4&t=2377s>

Trump Justice Department Drops Charges Against Michael Flynn.

https://www.huffpost.com/entry/michael-flynn-charges-dropped_n_5eb4538cc5b6843o6e8d0b9b

Scientific American, 2020. szeptember 15.

Spicer: Inauguration Had Largest Audience Ever. https://www.youtube.com/watch?v=PKzHXelQi_A

Steve Schmidt/interview: America's Great Divide/Frontline

<https://www.youtube.com/watch?v=u5GxrhPUTp0&t=2s>

The Atlantic, June 3. 2020.

<https://www.theatlantic.com/politics/archive/2020/06/james-mattis-denounces-trump-protests-militarization>

Top general apologizes for appearing with Trump in photo-op. <https://www.youtube.com/watch?v=R4Jaxb3c>

Top Psychiatrist: Trump's Mental Impairment Poses Danger to World.

<https://www.youtube.com/watch?v=ghg4-1rEZzk>

Transcript of the Duty to Warn Conference. *Yale School of Medicine*, April 20, 2017.

<https://static.macmillan.com/static//duty-to-warn-conference>

Trump may have just broken his own record with most lies in a single sentence according to CNN expert.

<https://www.indy100.com/article/trump-tweet-lies-cnn-fact-checker-us-election-andy-mccabe-9710871>

Trump: Americans Who Died in War Are „Losers” and „Suckers”. Forrás: *The Atlantic*, 2020. 09. 03.

<https://www.theatlantic.com/politics/archive/2020/09/trump-americans-who-died-at-war-are-losers-and-suckers>

Trump's Road to the White House/ Frontline – PBS

<https://www.youtube.com/watch?v=SMwXKI0odq8&t=1238s>

What to know about Michael Flynn as his case hangs in legal limbo.

<https://edition.com/2020/05/13/politics/michael-flynn-trump-russia-explainer/index.html>